Antropopresja na obszar siedliskowy Natura 2000 „Dolny Dunajec” – przedsięwzięcia zrealizowane i planowane

Analiza skumulowana oraz zalecenia ochronne

Ryszard Babiasz

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00

Spis treści

Wstęp **3**

Materiały i metody **4**

SOO Natura 2000 „Dolny Dunajec" PLH120088 ..... **5**

Skumulowana analiza przedsięwzięć i utrzymujących się oddziaływań **19**

Przedsięwzięcia – charakterystyka, procedury i oddziaływania **23**

Kumulacja oddziaływań w obszarze **41**

Jakość i skuteczność prawa **49**

Wnioski **50**

Zalecenia ochronne **51**

Literatura **52**

Wstęp

Odcinek rzeki Dunajec od zbiornika wodnego w Czchowie do ujścia od 10 lat jest formalnie objęty ochroną w postaci siedliskowego obszaru Natura 2000 „Dolny Dunajec" PLH120085. Mimo tego, rzeka na tym odcinku wciąż poddawana jest silnej antropopresji. Negatywne uwarunkowania wynikające z przyczyn „historycznych", jak regulacja i zawężenie koryta, posadowienie zapór, pozysk żwiru, czy rozbudowa okołokorytowej infrastrukury, są pogłębiane przez aktualne działania, a przedsięwzięcia planowane, dla których toczą się postępowania lub/i wpisane są w krajowe i lokalne strategie, w głównej mierze mogą tylko ten trend pogorszyć. Rzeka na tym dolnym odcinku jest pozbawiona dostaw rumoszu wleczonego z wyższych partii rzeki i jej dopływów poprzez zbiorniki wodne Rożnów i Czchów. Dno rzeki jest silnie wyerodowane, a materiał żwirowy jest niezbędny do zachowania siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dla których ochrony obszar został powołany (kamieńce 3220, 3240; ryby: brzanka, głowacz białopłetwy, boleń, łosoś, minóg strumieniowy). Dodatkowo, istniejąca infrastruktura oraz przedsięwzięcia znacząco ograniczają dostawę rumoszu z erozji bocznej. Do takiego stanu rzeczy dochodzą liczne wnioski o pobór żwiru bezpośrednio z koryta rzeki oraz z odcinków międzywala. Postępuje również odcinkowe umacnianie erodowanych odcinków brzegów, co niestety jest często powiązane z częściową lub całościową likwidacją odsypisk – kamieńców. Dodatkowo, w zaawansowanej procedurze są dwie elektrownie wodne z planowanym podpiętrzeniem wód rzeki, a jeszcze kilka lat temu na tym odcinku rzeki planowano wykonanie pod tym kątem kilkunastu nowych stopni. Taki stan rzeczy powoduje, że ochrona obszaru mimo uchwalonego planu zadań ochronnych nie działa zadowalająco. Dotychczasowe doświadczenia pozwalają na wysunięcie wniosku, że nie wszystkie przedsięwzięcia mające cechy negatywnych oddziaływań na obszar Natura 2000 przechodzą właściwą ocenę oddziaływania, a w jednostkowej ocenie przedsięwzięć (jeśli już jest wykonywana) często nie są brane pod uwagę oddziaływania skumulowane z innymi działaniami czy uwarunkowaniami, a jeśli już – to wybiórczo. Rozwiązaniem pomocniczym w tej kwestii ma być niniejsze opracowanie, będące próbą zebrania w całość tego typu (mogących negatywnie oddziaływać na obszar) działań planowanych i zrealizowanych, w odniesieniu dla całego obszaru. Taka kompilacja pozwoli na wysunięcie rzeczowych wniosków co do skuteczności dotychczas podejmowanych środków ochrony (w tym kontrola administracyjna zamierzeń inwestycyjnych, realizacja zadań ochronnych itp.). Szczególnie – mając na uwadze procesy morfologiczne koryta – możliwość ich dalszego zachowania w kontekście przedmiotów ochrony obszaru, a także innych chronionych prawem gatunków związanych z korytem rzecznym. Autor ma nadzieje, że takie całościowe ujęcie pozwoli na bardziej skuteczną ochronę doliny Dunajca nie tylko zaangażowanym organizacjom ekologicznym, ale również organom odpowiedzialnym za ochronę przyrody i wydawanie stosownych zezwoleń. Docelowo, opracowanie powinno posłużyć dyskusji na temat przyszłości ochrony tego obszaru, a co za tym idzie – również realizacji konkretnych działań ochronnych.

Materiały i metody

Autor bazuje na danych ogólnodostępnych (informacje przyrodnicze, dane przestrzenne, wykazy danych, opracowania, dokumenty administracji publicznej), jak również dostarczonych przez Fundację Greenmind (udział w postępowaniach, dane uzyskane na wniosek), oraz na danych literaturowych i własnych, zebranych podczas wieloletnich działań związanych z dolnym Dunajcem. Do powyższego zaliczają się dane dotyczące przedsięwzięć (wnioski, karty informacyjne przedsięwzięć, raporty o oddziaływaniu na środowisko, opinie, rozstrzygnięcia organów) oraz dane dotyczące obszarów chronionych i przyrody doliny Dunajca.

Szczególnie istotne dane otrzymano na wniosek Fundacji Greenmind od RDOŚ w Krakowie w trybie dostępu do informacji o środowisku. Dotyczą one przedsięwzięć mogących oddziaływać na obszar Natura 2000 „Dolny Dunajec, dla których trwała (mw. od 2010 r,) lub trwa nadal procedura w tym organie odpowiedzialnym za ochronę obszarów Natura 2000.

Dane przestrzenne na temat przedsięwzięć, w tym potencjalnych, zostały naniesione na mapę Dunajca i jego dopływach wraz z informacjami o przedmiotach ochrony. Porównano oddziaływania (rzeczywiste dla wykonanych prac) jak i potencjalne (dla planowanych) z celami ochrony, zagrożeniami i działaniami na rzecz ochrony obszaru Natura 2000 „Dolny Dunajec”. Szcze3gólną uwagę zwrócono na możliwości zwrócono na procesy hydromorfolgiczne – możliwość zachowania substratu dennego i jego naturalnej transformacji w korycie), w tum umożliwienia procesów erozji bocznej (korytarz swobodnej migracji).

Opracowanie obejmuje nie tylko koryto Dunajca w granicach obszaru „Dolny Dunajec”, ale i jego dolinę zasięgu możliwych oddziaływań (w tym potencjalnych i skumulowanych) – mając szczególnie na uwadze proponowane rozszerzenie terytorium obszaru, a także dopływy częściowo znajdujące się w jego granicach – Paleśniankę i Brzozowiankę z Siemiechówką (vel Siemiechowianką).

Zebrane dane połączono również z danymi na temat celów środowiskowych, działań, zagrożeń i derogacji dla stosownych jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Użyto również danych na temat rozmieszczenia gatunków chronionych, będących w dyspozycji autora i zamawiającego ekspertyzę.

Główne dane:

- dane przestrzenne RDOŚ/GDOŚ; GUGIK; MIIP
- wnioski, decyzje, raporty i KIPy, ekspertyzy, opinie
- dane GIOŚ
- literatura naukowa
- dane przyrodnicze (publikowane i nie)

Na potrzeby niniejszej ekspertyzy stosuje się następujące skróty:

PZO – plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000

uop – ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 Nr 92 poz. 880 z późn. zm.)

uoś – ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2008 Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.)

pw – ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. 2017 poz. 1566 z późn. zm.)

DS - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. *w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.*

RDW - Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. *ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej*

SOO Natura 2000 „Dolny Dunajec" PLH120088

Specjalny obszar ochrony siedlisk obejmujący dolny odcinek Dunajca znalazł się w uaktualnieniu potrzeb rozszerzenia obszarów Natura 2000 w Polsce tzw. Shadow List 2006 (marzec) - wysłanym przez polskie organizacje ekologiczne do KE jako materiał przed seminarium biogeograficznym (Shadow List 2006). Poprzedzone zostało to weryfikacją aktualnej sieci obszarów i propozycją nowych w oparciu o czynniki naukowe (Jelonek i in. 2005). Przyczyną dla którego państwo polskie musiało rozszerzyć listę rzecznych obszarów Natura 2000 było uznanie brzanki zasiedlającej dorzecze Wisły (karpackie dopływy oraz rzeka Wierzyca na Pomorzu) jako wymagającej ochrony w ramach sieci Natura 2000 na tej samej zasadzie co gatunek Barbus meridionalis. Pozwoliło to na znacznie większą skuteczność ochrony innych gatunków ryb oraz siedlisk rzecznych rzek górskich i podgórskich (siedliska kamieńców, ziołorośla, lasy łęgowe) oraz innych „wodnych" gatunków zwierząt (m.in. bóbr, wydra, skójka gruboskorupowa). Komisja Europejska wymusiła na stronie rządowej analizę propozycji NGO i środowiska naukowego. Po pracach utworzonych z tej okazji tzw. Wojewódzkich Zespołów Specjalistycznych i akceptacji przez niezależną jednostkę badawczą (Instytut Ochrony Przyrody PAN), a następnie Ministerstwo Środowiska – obszar ten został oficjalnie zaproponowany przez stronę rządową jako potencjalny SOOS (październik 2019), po czym został zatwierdzony przez KE (decyzja Komisji 10 stycznia 2011). Jak na polskie warunki, dosyć szybko, bo już w 2014 r. został uchwalony dedykowany plan zadań ochronnych, który następnie (w 2017 roku) został zmieniony. Powyższe daty są ważne, chociażby w przypadku procedury oceny oddziaływań konkretnych przedsięwzięć.

Obszar Dolny Dunajec obejmuje koryto rzeki Dunajec na odcinku od zapory w Czchowie do ujścia do Wisły - jest to ok. 67,5 km. Oprócz Dunajca w granicach obszaru znajdują się też kilkukilometrowe

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00

fragmenty jego prawobrzeżnych dopływów: Paleśnianki i Brzozowianki z Siemiechowianką. Obszar pierwotnie obejmujący również rzekę Biała Tarnowska (ostatecznie – jako odrębny obszar) – został powołany dla ochrony ryb (i minogów) i siedlisk przyrodniczych związanych z funkcjonowaniem rzeki.

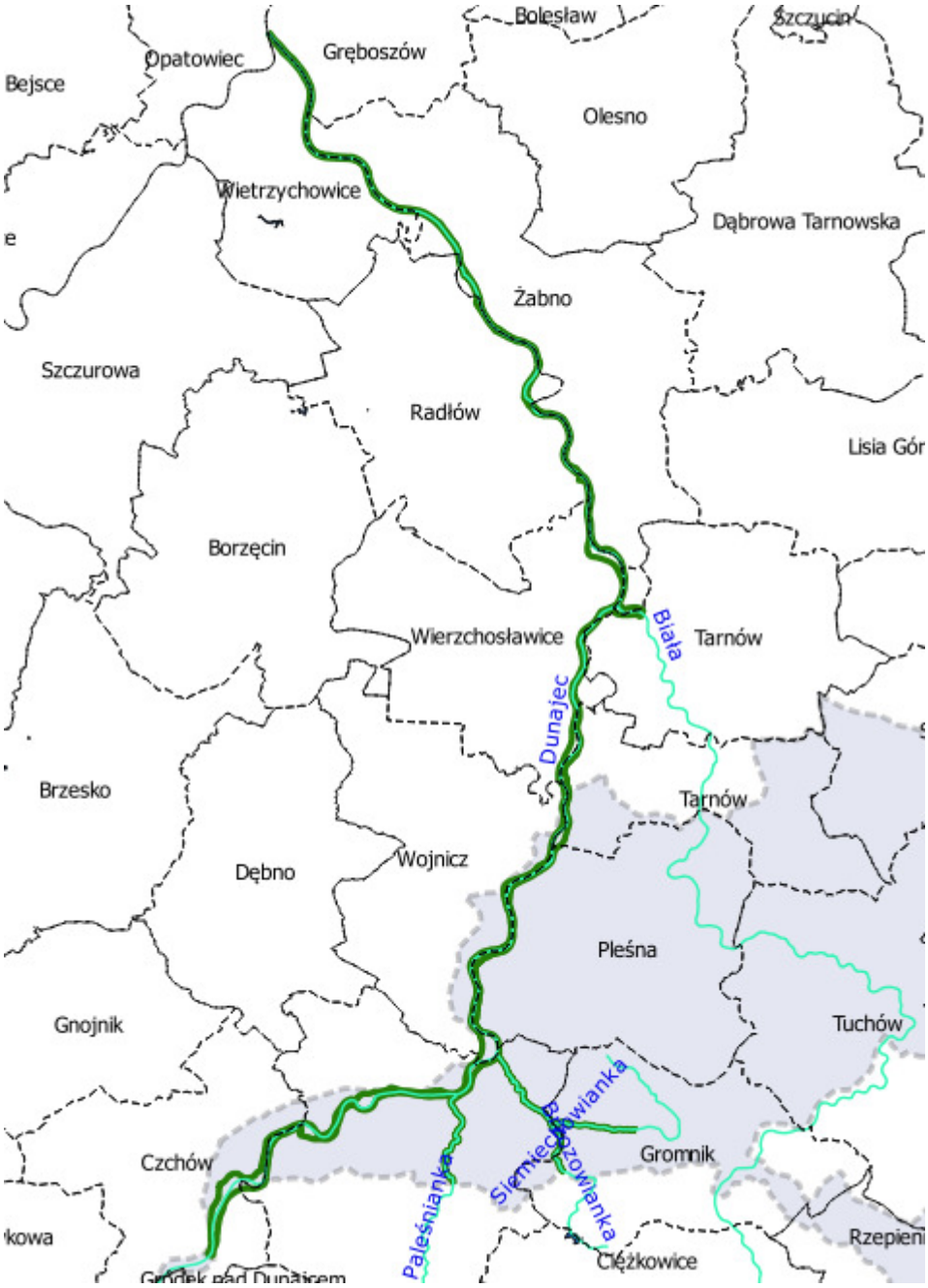

Rysunek 1. Obszar Natura 2000 „Dolny Dunajec" PLH120085 na tle gmin i OChK Pogórza Ciężkowickiego

Obszary europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 są tworzone dla ochrony konkretnych siedlisk i gatunków. Jest to inne podejście niż w dotychczasowym tzw. krajowym systemie obszarów chronionych. Zgodnie z najbardziej aktualnym, opublikowanym na stronach KE (III 2019 z ważnością na koniec roku 2018) Standardowym Formularzem Danych – uproszczonym dokumentem dla każdego obszaru Natura 2000 w UE (ang. Standard Data Form), w obszarze występują i są chronione następujące gatunki i siedliska przyrodnicze z odpowiednio I i II załącznika Dyrektywy Siedliskowej (92/43/WE) – w zestawieniu ujęto też zmiany w SDF:

	nazwa	**znaczenie obszaru**
siedliska	3220 pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków	A
siedliska	91E0* lasy łęgowe	- (D) (do 2016 r. = C)
płazy	kumak nizinny	- (D)
płazy	traszka grzebieniasta	- (D)
ryby	boleń	B
ryby	brzanka	B
ryby	głowacz białopłetwy	C
ryby	minóg strumieniowy	C
ryby	łosoś	wykreślony w 2017 r.
małże	skójka gruboskorupowa	- (D)
ssaki	bóbr	- (D)
ssaki	wydra	- (D)

Siedliska i gatunki których reprezentatywność określono na D – nieznacząca (patrz w tabeli: znaczenie obszaru) nie są uznawane za tzw. przedmiot ochrony – nie tworzy się dla nich celów i zadań ochronnych i nie określa się zagrożeń, a przy ocenie przedsięwzięć wpływ na nie ma inne (znacznie mniejsze znaczenie) przy określeniu oddziaływaniu na dany obszar czy spójność sieci Natura 2000.

Plan Zadań Ochronnych

Głównym (podstawowym) dokumentem planistycznym dla obszarów Natura 2000 w Polsce Plany Zadań Ochronnych. Dla obszaru „Dolny Dunajec" PLH120085 taki dokument został zatwierdzony w 2014 r. zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie. Ten dokument

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

planistyczny został zmieniony w 2017 roku, według wskazań Ministerstwa Środowiska i „własnych" przemyśleń organu. Dlatego obecnie aktualne dla obszaru są dwa niżej podane akty prawa:

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 4 września 2014r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085 wraz z uzasadnieniem. Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego z 08.09.2014 r. Poz. 4920

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 21 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085 wraz z uzasadnieniem. Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego z 22.02.2017 r. Poz. 1366

W PZO określa się granice obszaru, zagrożenia dla przedmiotów ochrony, cele ochrony, działania ochronne, niezgodności z dokumentami planistycznymi, proponowane zmiany w SDF (np. dodanie lub wykreślenie gatunków i siedlisk)

Granice

Nie zostały zmienione w stosunku do pierwotnej formy obszaru wysłanego do KE (2009). Zaproponowano natomiast zmianę granic, rozszerzając je o koryto Dunajca w zasięgu wód zalewowych – co w znakomitej części sprowadza się do ujęcia w granicach całego międzywala Dunajca.

Przedmioty ochrony

Kwalifikacje przedmiotów ochrony są takie jak w najnowszym SDF, czyli w ogóle wykreślno łososia jako gatunek w obszarze niewystępujący i **wobec braku drożności stopnia we Włocławku** oraz zmieniono status siedliska lasów łęgowych na D (nierprezentatywny), ze względu na małą powierzchnię łęgów w obecnych granicach obszaru i zajęcie terenu siedliska przez plantacje wikliny.

Stan zachowania siedlisk i gatunków oceniono następująco:

3220 – FV (właściwy stan zachowania)

brzanka, głowacz białopłetwy, boleń i minóg strumieniowy – U2 (zły stan)

Zagrożenia

(Czynnik/*efekt*)

– Brak dostawy żwiru i otoczaków spowodowany istnieniem kaskady zbiorników wodnych wybudowanych na Dunajcu powyżej granic ostoi. **Stabilizacja brzegów podlegających erozji bocznej.**

Prace hydrotechniczne, które zmieniają geometrię koryta, zmieniają strukturę podłoża, likwidują naturalne formy erozyjne i odsypiskowe (np. łachy), modyfikują przepływ wody w korycie, zmieniają stan brzegów i uniemożliwiają naturalny przebieg procesów formujących morfologię koryta.

– Pozyskiwanie żwiru z koryta rzeki i kamieńców prowadzone nielegalnie lub w ramach powszechnego bądź szczególnego korzystania z wód.

Zmniejszenie, brak lub zapobieganie erozji

– Plantacje wierzb w międzywalu Dunajca powodujące zmniejszenie powierzchni siedliska 3220 (fizyczne zajęcie, modyfikacja spływu wody).

brzanka, głowacz białopłetwy, boleń

A także w zagrożenia dla gatunków ryb, w tym w szczególności w jedno, wpisane jako potencjalne:

Dążenie podmiotów gospodarczych do poboru żwiru pod pretekstem prac regulacyjnych.

Prace hydrotechniczne, które zmieniają geometrię koryta, zmieniają strukturę podłoża, likwidują naturalne formy erozyjne i odsypiskowe (np. łachy), modyfikują przepływ wody w korycie, zmieniają stan brzegów i uniemożliwiają naturalny przebieg procesów formujących morfologię koryta zawsze mają negatywny wpływ na ryby.

Cel (podstawowe)

3220 - *Utrzymanie (w stanie U1) jakości hydromorfologicznej siedliska gatunku w zakresie wskaźników: 'charakter i modyfikacja brzegów', 'geometria koryta', 'mobilność koryta', 'substrat denny'.*

ryby
Utrzymanie (w stanie U1) jakości hydromorfologicznej siedliska gatunku w zakresie wskaźników: 'charakter i modyfikacja brzegów', 'geometria koryta', 'mobilność koryta', 'substrat denny'.
Poprawa (ze stanu U2 do U1) stanu siedliska gatunku
w zakresie wskaźnika: 'ciągłość rzeki' poprzez zapewnienie
drożności rzeki Dunajec dla swobodnej migracji gatunku

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00

minóg
Poprawa (ze stanu U2 do U1) stanu siedliska gatunku w zakresie wskaźnika: 'jakość hydromorfologiczna' poprzez renaturalizację ujściowego odcinka Paleśnianki i zapewnienie drożności potoku dla swobodnej migracji gatunku.

Zadania ochronne

Czynności dla 3220 i ryb

Zapobieganie pogorszeniu stanu hydromorfologicznego rzek i potoków poprzez pozostawienie kształtowania koryt procesom naturalnym.

Zachowanie i utrzymywanie cieków w stanie zbliżonym do naturalnego – zachowanie jakości hydromorfologicznej cieków w zakresie ich ciągłości, naturalnego charakteru brzegów, geometrii i mobilności koryt oraz charakterystyki przepływu

Pozostawienie kształtowania koryt procesom naturalnym.

Utrzymanie naturalnego zróżnicowania substratu dennego.

Zachowanie naturalnego zróżnicowania substratu dennego (w tym form akumulacyjnych: łach, odsypisk) poprzez niewyznaczanie miejsc poboru żwiru i kamieni w ramach szczególnego i powszechnego korzystania z wód, w ilości oraz w sposób, które będą zagrażały zachowaniu równowagi hydrodynamicznej cieku, bądź będą wpływały negatywnie na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000. Konieczne jest także podjęcie działań zapobiegających nieuprawnionemu korzystaniu z wód tj. nielegalnemu poborowi żwiru i kamieni z koryt rzek i potoków (w tym m.in. blokowanie dojazdów do miejsc kradzieży żwiru).

ale:

WYJĄTEK

(ryby)

Przy prowadzeniu prac hydrotechnicznych (również w

przypadku realizacji nowych budowli związanych z ochroną przeciwpowodziową i popowodziowym usuwaniem szkód) niezbędnych dla zabezpieczenia infrastruktury technicznej (np. drogi, mosty, kanalizacja, sieci teletechniczne) lub zabudowań zlokalizowanych na terenach przyległych do rzeki należy uwzględniać konieczność:
– ograniczenia zasięgu ingerencji do minimum gwarantującego zabezpieczenie zagrożonego mienia,
– zachowania zasad dobrej praktyki utrzymania i regulacji rzek i potoków górskich,
– stosowania rozwiązań o możliwie najmniejszym wpływie na jakość hydromorfologiczną cieków,
– prowadzenia robót poza okresem od 1 marca do 31 lipca, za wyjątkiem sytuacji nagłych związanych z bezpieczeństwem ludzi i mienia oraz wszelkich prac związanych z bezpieczeństwem zapory w Czchowie realizowanych na odcinku Dunajca o długości 150 m poniżej zapory (w szczególności: napraw umocnień brzegowych, betonowych płyt wypadowych oraz głazów ułożonych za płytą wypadową zapory).

(3220)

Przy likwidacji odsypisk i namulisk zwiększających zagrożenie powodziowe (erozji brzegu rzeki) należy uwzględniać konieczność:
– ograniczenia zasięgu ingerencji wyłącznie do niezbędnego dla usunięcia powstałego zagrożenia,
– zachowania równowagi hydrodynamicznej cieku (jeżeli w wyniku udrożnienia równowaga hydrodynamiczna cieku byłaby zagrożona należy dążyć do pozostawienia rumowiska rzecznego w obrębie koryta),
– prowadzenia robót poza okresem od 1 marca do 31 lipca, za wyjątkiem sytuacji nagłych związanych z bezpieczeństwem ludzi i mienia.

ZMIANA PZO

Głowne zmiany w PZO dokonane w 2017 r., to:

- Zmiany w załączniku 3,4,5 i 6 – na podstawie uwag MŚ oraz własnych
- Wykreślenie miejsc z literalnym dopuszczeniem ingerencji hydrotechnicznych w brzegi i substrat denny, na rzecz podkreślenia zapisów ogólnych
- Wpisanie do zagrożeń potencjalnych dla minoga – tam bobrów na Paleśniance,

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

– Zmiany w zadaniach ochronnych – wykreślenie to co zrobiono (inwentaryzacja minoga w Paleśniance)

– Usunięcie w całości zał. 6 – dotyczące sugerowania zmian w dokumentach planistycznych, (takich jak SUiKZP oraz MPZP; ale i na szczeblu krajowym i regionalnym), aby uniknąć niezgodności z ochroną w obszarze. Stwierdzono arbitralnie że **wszystkie plany i programy są zgodne z zapisami PZO** (podkreśl. własne)

Inne uwarunkowania ochronne

Obszar „Dolny Dunajec" PLH120085 pokrywa się granicami z innymi obszarowymi formami ochrony przyrody. Są to: OChK Pogórza Ciężkowickiego, OChK Doliny WIsły oraz Ciężkowicko - Rożnowski Park Krajobrazowy. Pośród nich tylko OChK pogorza Ciężkowickiego w sposób istotny porywa się z PLH120085 „Dolny Dunajec". OChK Doliny Wyspy obejmuje ostatnie 2 km międzywala rzeki (przy ujściu do Wisły, a PK 4 ha przy prawym brzegu rzeki tuż poniżej zapory w Czchowie oraz fragmentu odcinka rzeki Brzozowianka (granica obszaru na rzece Paleśniance jest jednocześnie granicą tego PK – obejmuje ona koryto powyżej tego miejca).

Jednak są również inne zapisy „ochronne" mają znaczenie także dla przedmiotowego obszaru Natura 2000. Są to zapisy dotyczące stanu wód i celów środowiskowych w rozumieniu Ramowej Dyrektywy Wodnej, korytarze ekologiczne wyznaczane dla przedmiotów ochrony Natura 2000 i wspomagających inne formy ochrony przyrody oraz zapisy prawne związane z ustawową ochroną gatunków.

Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego

Jest to obszar z KSOP w dużej mierze pokrywający się z granicami SOO „Dolny Dunajec". Obejmuje koryto rzeki Dunajec od zapory w Czchowie aż do Tarnowa (około połowa długości rzeki). Między Czchowem a m. Sukmanie obejmuje oba brzegi rzeki wraz z terasą zalewową i nadzalewową. Dopływy Dunajca w granicach obszaru N2000 również znajdują się w granicach OChK. Obszar ten powołany został dużo wcześniej niż obszar Natura 2000, bo w 1996 r. Zapisy związane z jego funkcjonowaniem mogą i często są pomocne w utrzymaniu w należytym stanie ochrony gatunków i siedlisk chronionych w obszarze Natura 2000 i vice versa – obszar Natura 2000 pozwala chronić cenne przymioty ochrony w OChK. Największą różnicą w przepisach dotyczących OChK w stosunku do N2k jest istnienie konkretnych zakazów. Oczywiście są one dosyć „miękkie" i obwarowane wieloma wyjątkami. Niestety w ostatnim czasie (szczególnie uchwała z 2018 i zmiana z 2019 r.) liczba wyjątków i siła zakazów została znacznie osłabiona, m.in. w wyniku apelacji inwestorów z branży wydobywczej. Niektóre inwestycje mogące znacząco oddziaływać na Dunajec nie mogły (i być może nadal nie mogą) zostać zrealizowane właśnie ze względu na niezgodność z zapisami dotyczącymi OChK Pogórza Ciężkowickiego. Taka sytuacja miała w ostatnich latach miejsce w przypadku próby wpisania do aktów prawa miejscowego nowych złóż przeznaczonych do eksploatacji oraz już przy samej procedurze ooś.

Aktualne akty prawne:

- UCHWAŁA NR XLVIII/754/18 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO z dnia 23 kwietnia 2018 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego w części położonej w Województwie Małopolskim Dz. Urz. z 2018 r. poz. 3524
- UCHWAŁA NR XII/141/19 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO z dnia 26 sierpnia 2019 roku w sprawie zmiany Uchwały Nr XLVIII/754/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 kwietnia 2018 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego w części położonej w Województwie Małopolskim Dz. Urz. z 2019 r. Poz. 6537

Ustalenia czynnej ochrony

4. Ustalenia w zakresie czynnej ochrony ekosystemów wodnych obejmują:
1) zachowanie śródleśnych zbiorników wód powierzchniowych wraz z ich naturalną obudową biologiczną;
2) utrzymanie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych, a także wokół naturalnych zbiorników wodnych, w tym starorzeczy i oczek wodnych, w postaci pasów szuwarów, zakrzewień i zadrzewień, jako naturalnej obudowy biologicznej, celem zwiększenia bioróżnorodności oraz ograniczenia spływu substancji biogennych;
3) prowadzenie prac regulacyjnych cieków wodnych tylko w zakresie niezbędnym dla ochrony przeciwpowodziowej i w oparciu o „Zasady dobrej praktyki w utrzymaniu rzek i potoków górskich”;
4) zwiększanie retencji wodnej, odtwarzania funkcji obszarów źródliskowych o dużych zdolnościach retencyjnych;
5) utrzymywanie i odtwarzanie ciągłości i drożności korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków;
6) działania na rzecz czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

inne

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych obejmują:
(…)
2) sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych;
3) ochrona i odtwarzanie stref ekotonowych, celem zwiększenia bioróżnorodności;
4) utrzymywanie i odtwarzanie ciągłości i drożności leśnych korytarzy ekologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków i ptaków;
(…)
7) zachowanie śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk, muraw kserotermicznych i piaskowych oraz polan o wysokiej bioróżnorodności;
8) utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych dla zachowania siedlisk wilgotnych i bagiennych;
(…)
3. Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów nieleśnych obejmują:
(…)
2) zachowanie śródpolnych torfowisk, obszarów wodno-błotnych, oczek wodnych wraz z pasem roślinności stanowiącej ich obudowę biologiczną oraz obszarów źródliskowych cieków;
(…)
5) utrzymanie poziomu wód gruntowych odpowiedniego dla zachowania bioróżnorodności;
6) zachowanie i odtwarzanie korytarzy ekologicznych;
7) zachowanie siedlisk chronionych i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
8) działania na rzecz czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00

Zakazy:

1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów;
4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości:
a) 50 m od linii brzegów rzek Dunajec i Biała;
b) 15 m od linii brzegów rzek Siemiechowianka (Siemiechówka), Brzozowianka, Paleśnianka, Szwedka;
c) 10 m od linii brzegów pozostałych rzek i naturalnych zbiorników wodnych
- z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Nie dotyczą

- przedsięwzięć dla których ocena ooś nie wykazała negatywnego wpływu na obszar (zapis ustawowy)

Ostatnie zmiany:

– utrzymanie urządzeń wodnych i ppow

Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 3 nie dotyczy:

wydobywania kamienia, żwiru, piasku, innych materiałów z wód w związku z utrzymywaniem wód, śródlądowych dróg wodnych oraz remontem urządzeń wodnych, wykonywanych w ramach obowiązków właściciela wód, [oraz] w ramach szczególnego korzystania z wód na podstawie art. 34 i art. 389 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, jeśli wynika ono z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia swobodnego spływu wód oraz lodów, po uzgodnieniu z właścicielem wody niezbędnego zakresu wydobycia.”.

– eksploatacja kopalin

Zakazy, o których mowa w § 3 ust. 1 pkt 2, 3, 4, 5 nie dotyczą: terenów na cele wydobywania skał i minerałów w planach i przy wpisach do planów i studiów dla takich terenów na cele wydobywania skał i minerałów dla których nie wykaże się braku negatywnego wpływu na ochronę przyrody i ochronę krajobrazu Obszaru lub dla których Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie nie stwierdzi konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko

Zmiany te zostały wprowadzone na wniosek przedsiębiorców, co znajduje się w uzasadnieniu zmian:

W odpowiedzi na liczne wnioski przedsiębiorców, którym wg niektórych interpretacji obecne zapisy uniemożliwiają uzyskanie koncesji na wydobycie kruszyw […]

W przypadku Dolnego Dunajca jeden przedsiębiorca postulował zmiany dotyczące wycinku drzew w terenie nadwodnym – ten sam który próbuje uzyskać zgodę na eksploatację łachy w Wesołowie.

Cele środowiskowe RDW

Zgodnie z podziałem na jednolite części wód, obszar „Dolny Dunajec" obejmuje następujące z nich:

RW20001921499 Dunajec od zbiornika Czchów do ujścia

RW200012214769 Paleśnianka

RW2000122147729 Brzozowianka

Dunajec od zbiornika Czchów do ujścia – JCWP zakwalifikowana jako „silnie zmieniona część wód" z zagrożeniem nieosiagnięcia celów środowiskowych ze względu na presję hydromorfologiczną.

Ogólnym celem środowiskowym dla jcwp jest:

– dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego - Dunajec od ujścia do Zbiornika Czchów

Cele środowiskowe wynikające z istnienia obszarów chronionych to:

OChK:

Zachowanie śródleśnych cieków, mokradeł, torfowisk. Utrzymanie w lasach odpowiedniego poziomu wód gruntowych dla zachowania siedlisk wilgotnych i bagiennych. Utrzymanie na terenach rolniczych poziomu wód gruntowych odpowiedniego dla zachowania bioróżnorodności. Zachowanie śródpolnych torfowisk, obszarów wodno-błotnych, oczek wodnych wraz z pasem roślinności stanowiącej ich obudowę biologiczną oraz obszarów źródliskowych cieków. Zachowanie zbiorników wód powierzchniowych wraz z ich naturalną obudową biologiczną. Utrzymanie i tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków wodnych oraz wokół zbiorników wodnych, w tym starorzeczy i oczek wodnych, w postaci pasów szuwarów, zakrzewień i zadrzewień, jako naturalnej obudowy biologicznej, celem zwiększenia bioróżnorodności oraz ograniczenia spływu substancji biogennych. Ograniczenie prac regulacyjnych cieków wodnych tylko do zakresu niezbędnego dla ochrony przeciwpowodziowej i ich prowadzenie tylko w oparciu o zasady dobrej praktyki utrzymania rzek i potoków górskich. Zwiększanie retencji wodnej, odtwarzania funkcji obszarów źródliskowych o dużych

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

zdolnościach retencyjnych. Zachowanie i odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków [wymaga odtworz. ciągłości ekolog. cieków].

N2000:

Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. arytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. kamieńców z rośl. pionierską (3220) wymaga: zachowanie warunków ich powstawania i rozwoju: naturalnych procesów erozji bocznej (także powyżej obszaru), transportu żwirowiska (także powyżej obszaru), akumulacji odyspów żwirowych (w obszarze); zachowania istniejących kamieńców, żwirowisk i odyspów; okresowego przemodelowywania kamieńców i odsypów przez zbliżony do naturalnego reżim hydrologiczny z okresowym występowaniem stanów wysokich przemodelowujących naturalnie koryto; wykluczenie niszczenia i przekształcania istniejących odsypów żwirowych i kamieńców w różnych fazach rozwoju. --- Właściwy stan ochr. kamieńców z zaroślami wrześni (3230) wymaga: zachowanie warunków ich powstawania i rozwoju, w tym: zachowanie naturalnych procesów erozji bocznej (także powyżej obszaru), transportu żwiru (także powyżej obszaru), akumulacji żwirowisk; zbliżony do naturalnego reżim hydrologiczny z okresowym występowaniem stanów wysokich, zapewniających przemodelowywanie żwirowisk; wykluczenie niszczenia i przekształcania istniejących odsypów żwirowych i kamieńców w różnych fazach rozwoju. --- Właściwy stan ochr. kamieńców z zaroślami wierzby siwej (3240) wymaga: zachowanie warunków ich powstawania i rozwoju, w tym: zachowanie naturalnych procesów erozji bocznej (także powyżej obszaru), transportu żwiru (także powyżej obszaru), akumulacji żwirowisk; zbliżony do naturalnego reżim hydrologiczny z okresowym występowaniem stanów wysokich, zapewniających przemodelowywanie żwirowisk; wykluczenie niszczenia i przekształcania istniejących odsypów żwirowych i kamieńców w różnych fazach rozwoju. --- Właściwy stan ochr. łęgów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łęgami. --- Właściwy stan ochr. bolenia wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, YUV, YOY). --- Właściwy stan ochr. brzanki wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: wzgl. liczebność >0,1 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, YUV, YOY), udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. minoga strumieniowego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Występowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tarłowych (odc. piaszczysto-żwirowe) i potenc. miejsc odrostu larw (namuły). Wzgl. liczebność >0,05 os./m2, obecne wszystkie kategorie wiekowe spośród trzech (ADULT, JUV, YOY) lub brak JUV. Udział >10% w zespole ryb i minogów.

[Wymaga wg proj. dokumentacji PZO: Utrzymanie i przywrócenie warunków kształtowania się siedlisk kamieńcowych. Poprawa siedliska ryb przez przywrócenie ciągłości ekologicznej (w tym udrożnienie istn. progów)].

Jednak powyższe cele dla obszaru Natura 2000 winny być zweryfikowane zgodnie z PZO (patrz podrozdział wyżej).

W aPWŚK wyróżniono jeszcze jedną formę obszaru chronionego – korytarz ekologiczny. Na dolnym Dunajcu jest to:

TRANSIT RW20001921499 - [Szlak migracji anadromicznego przedmiotu ochrony do obszaru Natura 2000]

Celem dla obszaru jest: Ciągłość ekologiczna wg wymagań łososia (brak barier >50cm) [szlak migracji do PLH120090].

Dla realizacji ww. celów środowiskowych w aPWŚK umieszczono konkretne działania ochronne (IV kwartał 2021), wśród których znajdują się:

- opracowanie wariantowej analizy sposobu udrożnienia budowli piętrzących na odcinku cieku istotnego - Dunajec ze wskazaniem wariantu do realizacji oraz opracowaniem dokumentacji projektowej
- realizacja wybranego wariantu udrożnienia odcinka cieku istotnego - Dunajec - działanie inwestycyjne

Paleśnianka – zakwalifikowana jako naturalna część wód z niezagrożonym celem środowiskowym (dobry stan). Cele środowiskowe dla obszarów chronionych w obrębie obszaru Natura 2000 jak w przypadku Dunajca. W kontekście ichtiofauny rzei szczególnie istotny wydaje się zapis dla OChK Pogórza Ciężkowickickiego - *Zachowanie i odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków [wymaga odtworz. ciągłości ekolog. cieków].* Nie wpisano jednak żadnych dodatkowych działań ochronnych (np. likwidacji dwóch progów izolujących populacje minoga).

Brzozowianka – analogicznie jw.

Przy omawianiu aspektów ochronnych zgodnie z RDW trzeba mieć na uwadze elementy składające się na ocenę stanu wód. W przypadku stanu elemetów hydromofologicznych, ich ocena ulega pogorszeniu, gdy stwierdzi się (m.in.) (Szoszkiewicz i in. 2017):

- modyfikacje brzegów (w tym umocnienia – część lub cały profil brzegu);
- uproszczenie struktury koryta (dna, brzegów – brak odsypisk, brak erodujących podcięć brzegów);
- osłabienie możliwość migracji koryta.

Korytarz ekologiczny (IBS + PNRWI)

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

Opracowanie mapy korytarzy ekologicznych zlecone w 2005 ZBS i uzupełnione i uszczegółowione w 2012 z udziałem PNRWI. Korytarze te mają pełnić funkcję określoną w art. 10 DS.:

Artykuł 10 Państwa Członkowskie, planując zagospodarowanie terenów i formułując politykę rozwoju, w szczególności mając na względzie poprawę ekologicznej spójności sieci Natura 2000, dążą tam gdzie uznają to za konieczne, do pobudzania zagospodarowywania elementów krajobrazu, które mają duże znaczenie dla dzikiej fauny i flory. Są to elementy, które ze względu na swą liniową lub ciągłą strukturę (takie jak rzeki i ich brzegi albo tradycyjne systemy oznaczania granic terenu), bądź pełnioną funkcję ostoi (takie jak stawy lub niewielkie lasy) są istotne dla migracji, rozprzestrzeniania i wymiany genetycznej dzikich gatunków.

Rzekę Dunajec w obrębie obszaru Dolny Dunajec obejmują wyróżnione korytarze:

Dolina Dolnego Dunajca
KPd-11B

Pogorze Ciezkowickie
GKPd-8

Pogorze Roznowskie
GKPd-9

Gatunki chronione

Ptaki

Doliny rzek – karpackich dopływów Wisły są najistotniejszymi siedliskami dla ptaków wodno-błotnych w Karpatach i w tej części małopolski (Wilk i in. red. 2016). Awifauna związana z korytem dolnego Dunajca jest szczególnie cenna. Ze względu na wielkość rzeki oraz formy korytowe, jak dużo żwirowe łachy, w tym w formie wysp, oraz erodowane brzegi, koryto rzeki na tym odcinku zasiedlą cenne i rzadkie gatunki. Są to m.in.:

- rybitwa rzeczna
- rybitwa białoczelna
- brodziec piskliwy
- sieweczka rzeczna
- brzegówka
- zimorodek
- żołna

O tym jak cenny to ekosystem piszą Wilk i Mazgaj (2016) opisując stwierdzone lęgi rybitwy białoczelnej. Gatunek obecnie jest lęgowy w kilku miejscach na tym odcinku rzeki, a jest gatunkiem rzadkim w skali kraju, a tym bardziej w skali Małopolski. Kajtoch i inni (2012) stwierdzili na tym

odcinku gniazdowanie kolejnego rzadkiego w kraju gatunku – żołny. Monitoring ptaków doliny Dunajca jest powtarzany, ostatnie dane z 2019 r. (Wilk i Nowak niepubl.) potwierdzają występowanie ww. gatunków (z wyjątkiem żołny).

Ptaki te są szczególnie wrażliwe na przekształcenia koryta takie jak (Wilk red. 2018, Figarski i Kajtoch 2014):

- eksploatacja żwiru z koryta i terenu międzywala

- regulacja brzegów (umocnienia)

- zmiany poziomu wód (hydropeaking – Czchów)

- zmiany charakteru wód (np. w wyniku podpiętrzenia)

Przedsięwzięcia takie nadal są realizowane, a awifauna nie stanowiła nigdy znaczącego argumentu wśród decydentów. Świadczą o tym decyzje na Zbylitowską Górę (kolonia brzegówek do likwidacji, przy nieudolnej róbie minimalizacji oddziaływań), brak reakcji na zniszczenia kolonii tych ptaków w Charzewicach (rok 2009), Szczepanowicach (rok 2012) i w m. Ostrów (rok 2018). Sztuczne formowanie wysp, np.przez przekopy, nie jest preferowanym sposobem na ochronę ornitofauny na rzece na której występują wyspy utworzone samoistnie w wyniku procesów fluwialnych (Wilk i Mazgaj 2016). Potwierdza to fakt, że na niektórych miejscach, gdzie wyspa została sztucznie utworzona kilka lat temu, rzadki gatunek jak rybitwa białoczelna nie był ostatnio stwierdzony (Wilk T. i Nowak D. niepubl.).

Rośliny

Wbrew tendencjom do traktowania dolnego Dunajca jako rzeki nizinnej, oprócz typowo górskiego materiału z jaki obudowane jest dno i brzegi rzeki – wielkośrednicowe otoczaki z dużym udziałem skał mneralnych, specyficzna jest też flora tych terenów – budująca siedlisko kamieńców (3220). Na tym odcinku występuje chroniona roślina – wyznacznik siedlisk kamieńcowych 3230 i 3240 – **września pobrzeżna *Myricaria germanica***. Na innych dopływach Wisły spotykana jedynie w górnych partiach. Znane stanowisko znajduje się w okolicach Zakliczyna, porasta dużą łachę na prawy brzegu rzeki. Teren zagrożony realizacją inwestycji polegających na pozysku żwiru z łachy. Występowanie tego gatunku na dolnym Dunajcu potwierdzają źródła historyczne (Grzegorzek 1853).

Skumulowana analiza przedsięwzięć i utrzymujących się oddziaływań

Teoria i zapisy w przepisach prawa

Zgodnie z art. 6 ust. 3 DS.:

> *Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do zagospodarowania terenu, ale które może na nie w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, **jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami**, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego terenu z punktu widzenia założeń jego ochrony […]*

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

[pogrubienie tekstu – wszędzie RB]

Kumulacja oddziaływań różnych przedsięwzięć od początku była wpisana do ustawy ooś (2008 r.) jako przyczynek do sporządzenia oceny oddziaływania. Wymóg zbadania oddziaływań skumulowanych był również częścią tej oceny. Nie było jednak sprecyzowane ustawowo jakie przedsięwzięcia brać pod uwagę, panowała więc pod tym kątem pewna dowolność. Konieczność analizy skumulowanych oddziaływań mamy również w uop, gdzie ocena oddziaływania na N2000 (tzw. III grupa) też miała uwzględniać skumulowanie się wpływów różnych działań. I to właśnie ten zapis (art. 97 uop) został doprecyzowany pierwszy (2015):

- *stwierdzając obowiązek oceny na N2000 RDOŚ ma na uwadze uwarunkowania: powiązań z innymi przedsięwzięciami* ***realizowanymi, zrealizowanymi lub planowanymi****, znajdującymi się na terenie, na którym planuje się realizację przedsięwzięcia, oraz w obszarze oddziaływania przedsięwzięcia lub których oddziaływania mieszczą się w obszarze oddziaływania planowanego przedsięwzięcia - w zakresie, w jakim ich oddziaływania mogą prowadzić do skumulowania oddziaływań z planowanym przedsięwzięciem.*

[…]

- *-\w odniesieniu do oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, w szczególności w odniesieniu do integralności i spójności tych obszarów, oraz biorąc pod uwagę* ***skumulowane oddziaływanie przedsięwzięcia z innymi przedsięwzięciami****.",*

- *Określając, analizując i oceniając oddziaływanie na obszar Natura 2000, w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, bierze się pod uwagę oddziaływania skumulowane z innymi* ***realizowanymi, zrealizowanymi i planowanymi*** *przedsięwzięciami.*

Sytuacja komplikuje się przy obecnym (od 2017) zapisie w uoś odnoszącym się do postępowania o wydanie dśu:

art.62a ust. 1 pkt 11 (karta informacyjna przedsięwzięcia powinna zawierać informacje o)

11) przedsięwzięciach **realizowanych i zrealizowanych**, znajdujących się na terenie, **na którym planuje się realizację przedsięwzięcia**, oraz w **obszarze oddziaływania przedsięwzięcia** lub których **oddziaływania mieszczą się w obszarze oddziaływania planowanego przedsięwzięcia** – w zakresie, w jakim ich oddziaływania mogą prowadzić do skumulowania oddziaływań z planowanym przedsięwzięciem

art. 63 (stwierdza się obowiązek oceny mając na uwadze)

1 (b) powiązań **z innymi przedsięwzięciami**, w szczególności kumulowania się oddziaływań przedsięwzięć **realizowanych i zrealizowanych, dla których została wydana decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach**, znajdujących się **na terenie**, na którym planuje się realizację przedsięwzięcia, oraz w **obszarze oddziaływania przedsięwzięcia** lub których oddziaływania mieszczą

się w obszarze oddziaływania planowanego przedsięwzięcia w zakresie, w jakim ich oddziaływania mogą prowadzić do skumulowania oddziaływań z planowanym przedsięwzięciem

2 usytuowanie przedsięwzięcia, z uwzględnieniem możliwego zagrożenia dla środowiska, w szczególności **przy istniejącym i planowanym użytkowaniu terenu**, zdolności samooczyszczania się środowiska i odnawiania się zasobów naturalnych, walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz uwarunkowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego – uwzględniające:

a) obszary wodno-błotne, inne obszary o płytkim zaleganiu wód podziemnych, w tym siedliska łęgowe oraz ujścia rzek, […]

k) wody i obowiązujące dla nich cele środowiskowe.

3 f) powiązań **z innymi przedsięwzięciami**, w szczególności **kumulowania się oddziaływań przedsięwzięć realizowanych i zrealizowanych**, dla których **została wydana decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach**, znajdujących się na terenie, na którym planuje się realizację przedsięwzięcia, oraz w obszarze oddziaływania przedsięwzięcia lub których oddziaływania mieszczą się w obszarze oddziaływania planowanego przedsięwzięcia – w zakresie, w jakim ich oddziaływania mogą prowadzić do skumulowania oddziaływań z planowanym przedsięwzięciem

Art. 66 Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien zawierać informacje umożliwiające analizę kryteriów wymienionych w art. 62 ust. 1 oraz zawierać:

3b) informacje na temat powiązań z innymi przedsięwzięciami, w szczególności kumulowania się oddziaływań **przedsięwzięć realizowanych, zrealizowanych lub planowanych, dla których wydano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach**, znajdujących się na terenie, na którym planuje się realizację przedsięwzięcia, oraz w obszarze oddziaływania przedsięwzięcia lub których oddziaływania mieszczą się w obszarze oddziaływania planowanego przedsięwzięcia – w zakresie, w jakim ich oddziaływania mogą prowadzić do skumulowania oddziaływań z planowanym przedsięwzięciem;

Wynika z tego, że o ile w przypadku samodzielnej oceny oddziaływania na obszary Natura 2000 (III grupa) przy badaniu kumulacji oddziaływań brane są pod uwagę również przedsięwzięcia planowane jako takie, to już w procedurze oceny ooś, zawężony został katalog takich działań do:

- **realizowanych i zrealizowanych, dla których została wydana decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach – przy ocenie konieczności przeprowadzenia procedury ooś (wstępna ocena)**
- **realizowanych, zrealizowanych lub planowanych, dla których wydano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach – przy właściwiej ocenie (wymogi dla raportu ooś)**

W ten sposób wyjęto z konieczności uwzględnienia przy ocenie ooś (w tym oddziaływaniu na obszary Natura 2000 w ramach tej procedury) przedsięwzięcia planowane, które zostały formalnie zgłoszone (toczy się jakaś procedura administracyjna / zostały wpisane w plany i programy przewidziane do realizacji). Jedynie zapis dla oceny wstępnej mówiący o usytuowaniu przedsięwzięcia, z uwzględnieniem możliwego zagrożenia dla środowiska, w szczególności **przy istniejącym i**

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

planowanym użytkowaniu terenu pozwala na uwzględnienie takich działań, ale nie jest to opisane wprost i bardziej tyczy się np. miejscowych planów zagospodarowania.

Takie podejście do tematu kumulacji oddziaływań wydaje się być sprzeczne z wytycznymi Komisji Europejskiej dotyczących art. 6 DS. (KE 2018), bazowane na dotychczasowym orzecznictwie TSUE. W wytycznych wyróżniono, że:

Przy określaniu prawdopodobnego istotnego oddziaływania należy również rozważyć oddziaływanie danego planu lub przedsięwzięcia w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, aby uwzględnić w ocenie oddziaływanie łączne. Przepisy dotyczące łącznego oddziaływania odnoszą się do innych planów lub przedsięwzięć, które ***zostały już ukończone, udzielono na nie pozwolenia, lecz nie są one ukończone, lub zostały faktycznie zaproponowane.***

We wstępie do podrozdziału napisano, z czego powyższy wniosek wynika:

Szereg nieznacznych oddziaływań może w połączeniu mieć istotne skutki. Jak wskazał Trybunał, „brak uwzględnienia łącznych skutków przedsięwzięć może skutkować w praktyce wyłączeniem wszystkich przedsięwzięć określonego typu spod obowiązku oceny, podczas gdy uwzględnione wspólnie mogą mieć istotny wpływ na środowisko" (C-418/04, C-392/96, pkt 76 i 82).

W wytycznych „Natura 2000 w ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko" firmowanych przez Ministerstwo Środowiska i GDOŚ, Engel (2010) pisze, że elementem koniecznym do przeprowadzenia właściwej analizy oddziaływań skumulowanych jest m.in. zebranie danych na temat innych przedsięwzięć istotnych dla analizy oddziaływania skumulowanego. Jednocześnie zwraca uwagę, że jest to często trudne zadanie, i że pomocne w tym zakresie byłoby: „istnienie baz danych gromadzących informacje o cechach, lokalizacji i wynikach oceny oddziaływania na środowisko planow i przedsięwzięć." Dalej: „Jeśli takie bazy danych nie istnieją, konieczna będzie weryfikacja indywidualna planow lub przedsięwzięć zrealizowanych lub oczekujących na realizację, zatwierdzonych dla danego obszaru, w określonych ramach czasowych i geograficznych wykonywanej oceny.

Oczywiście tak ocena i wybór przedsięwzięć powinien bazować na ramach możliwości kumulowania się oddziaływań wynikający wg Engela z granic geograficznych i ram czasowych oddziaływań:

- granice geograficzne, tj. strefa, w obrębie której należy rozważyć ewentualne występowanie innych działań lub przedsięwzięć;
- granice czasowe, tj. ramy czasowe, jakie powinniśmy brać pod uwagę przy analizowaniu „działań przeszłych oraz dających się logicznie przewidzieć w przyszłości";

przy czym, „nie istnieje żadna metodyka, która pozwoliłaby *a priori* określić „geograficzne granice" oceny, a ramy czasowe to te „pozwalające w odpowiedni sposób uwzględnić działania przeszłe (przedsięwzięcia już zrealizowane), obecne (na przykład przedsięwzięcia w toku, a także przedsięwzięcia posiadające zezwolenie, ale których realizacja jeszcze się nie rozpoczęła) oraz

przyszłe (działania planowane wewnątrz „granic geograficznych" oceny)." mając na względzie m.in.: „historyczny sposób wykorzystania obszaru" czy „długość życia przedsięwzięcia".

Dlatego w niniejszej ekspertyzie główny nacisk położono na zidentyfikowanie istniejących presji oraz wyszukanie przedsięwzięć mogących w pojedynkę lub w połączeniu z innymi powodować skumulowane oddziaływanie na obszar Natura 2000 i integralność sieci. W tym celu autor posłużył się posiadanymi danymi oraz – w głównej mierze danymi pozyskanymi od RDOŚ w Krakowie. Sama „baza" przedsięwzięć wraz z uproszczonym opisem ścieżki legislacyjnej i potencjalnymi lub ziedentyfikowanymi oddziaływaniami powinna służyć podstawę do przyszłych ocen oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć planów i programów. W dalszej części zobrazowano graficznie przedsięwzięcia celem ukazania presji na warunkujące właściwy stan ochrony w obszarze warunki hydromorfologiczne. Ze względu na charakter obszaru Natura 2000 – obejmującego rzekę i jej dopływy, oraz funkcjonowanie ekosystemu rzecznego, którego cechą główną jest liniowość i swoiste continuum zdarzeń- uwzględniono przedsięwzięcia na całej długości obszaru i na terenach doń przyległych.

Przedsięwzięcia – charakterystyka, procedury i oddziaływania

Małe Elektrownie Wodne

Obecnie poniżej zapory w Czchowie na której zainstalowane są turbiny wodne, na Dunajcu nie ma zlokalizowanych żadnych elektrowni wodnych. Pod koniec pierwszej dekady XX w. wielu inwestorów wystąpiło o dśu dla MEW na nowych stopniach w Dunajcu, a część o warunki lokowania budowli w korycie. Łącznie było to 17 MEW od ujścia Dunajca do zapory w Czchowie. Z tego wnioski o dśu - 9, a o uzgodnienie inwestycji w RZGW (lokalizacja w międzywalu) – 8 (dane RDOŚ 2009). Jeden inwestor składając wniosek na 3 stopnie przedstawił koncepcję na łącznie 7 piętrzeń od Żabna do Wesołowa! Poniżej przedstawiam mapę lokalizacji planowanych MEW na Dunajcu poniżej Czchowa w stanie na połowę 2009 r. Na czarno – te z wnioskami o wydanie dśu, na niebiesko – opiniowane w RZGW.

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00

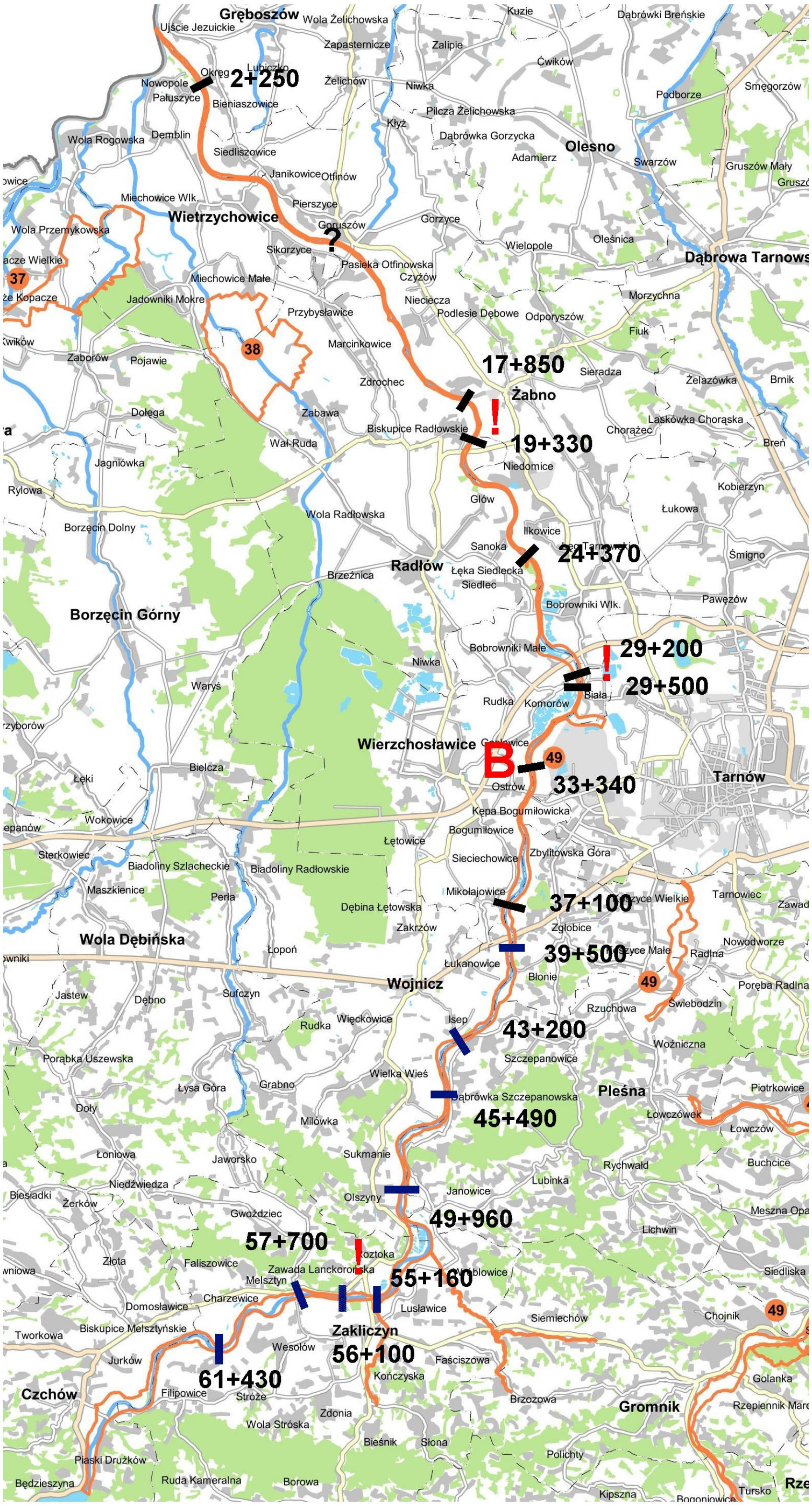

Rysunek 2. Oprac. własne, na bazie danych RDOŚ – 2009. Na mapie brak MEW Wojniczanka (39+120).

Problem ten został zauważony zarówno przez organ ochrony przyrody (nowoutworzony RDOŚ w Krakowie), jak i naukowców i stronę społeczną.

Negatywne oddziaływania środowiskowe planowanych inwestycji w kontekście dolnego Dunajca zostały przedstawione przez dr hab. Grażyny Mazurkiewicz i prof. Starmacha (2009).

Plany realizacji MEW, choć najbardziej intensywne właśnie na odcinku Dunajca poniżej Czchowa były przewidziane również w innych karpackich dopływach Wisły jak i w ogóle – w rzekach całego kraju, szczególnie w rzekach Pomorskich. Regionalna Rada Ochrony Przyrody w Krakowie zajęła się problemem, temat został przedstawiony Ministrowi Środowiska. Protesty środowisk wędkarskich objęły cały kraj (akcja Stop Przegradzaniu Rzek). Ówczesny Minister – Maciej Nowicki wydał „moratorium" na budowę tego typu obiektów, a przy RZGW w Krakowie z udziałem IOP PAN powstał zespół ds. oceny możliwości rozwoju MEW na terenie działania RZGW Kraków. Powstało opracowanie firmowane przez RZGW, w których uwzględniono znaczące kwestie środowiskowe (Mazurkiewicz red. 2010) .

Z tamtego okresu pozostały w procedurach administracyjnych **dwie inwestycje** polegające na budowie jazów o zmiennym piętrzeniu (jazy powłokowe) i ich energetycznym wykorzystaniu.

MEW Ostrów

Budowa Małej Elektrowni Wodnej o mocy 2,1 MW na rzece Dunajec w miejscowości Ostrów, powiat tarnowski

Lokalizacja na istniejącym progu w Ostrowie w km Dunajca – podpiętrzenie za pomocą betonowego jazu z powłokami – km 33+340 m. Cofka około 2,5 km. Przepławka.

Mało wiadomo o obecnym statusie przedsięwzięcia. Inwestor po otrzymaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w 2005 r. bez przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko próbował jeszcze uzyskać taką samą decyzję w 2009/2010 r. Prawdopodobnie było to związane z pozyskaniem funduszy, być może unijnych. Inwestor wycofał wniosek po opinii RDOŚ o konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania. Formalnie od ok. 2009 r. inwestycja jest w budowie (ostała się dśu przed NSA), ale nie widać prac w terenie. W roku xx inwestor starał się o zgodę na wycinkę drzew. Brak zwrotnej informacji z RDOŚ czy sprawa trafiła do tego organu i jak została rozpatrzona.

Mimo że na istniejącym progu, to jego zdecydowana nadbudowa całkowicie zmieniłaby charakterystykę rzeki powyżej, poniżej prawdopodobne uruchomienie procesów erozji wgłębnej. W obrębie cofki zanik siedlisk kamieńcowych i warunków do bytowania fauny zależnej od wód płynących – w tym przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000. Przedsięwzięcie de facto nigdy nie przeszło stosownej oceny, czy to oddziaływania na obszar Natura 2000, czy w ogóle – ocenę oddziaływania. Nie jest pewne co powstrzymuje inwestora przed realizacją i jaka byłaby reakcja organu odpowiedzialnego za ochronę obszarów Natura 2000.

Jest to obecnie największe realne zagrożenie dla obszaru Dolny Dunajec.

MEW Wojniczanka (Łukanowice)

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

Budowa zbiornika wodnego w km 39+120 rzeki Dunajec, zapory powłokowej piętrzącej wodę powierzchniową w zbiorniku wodnym, przepławki dla ryb, śluzy dla przeprawy kajaków, linii przesyłowej dla zasilania zapory przeponowej oraz modernizacja ujęcia wody pitnej dla miasta Brzeska i instalacja odnawialnego źródła energii"

Planowana jako całkowicie nowy stopień (jazy powłokowe) w korycie Dunajca. Lokalizacja – tuż powyżej mostu w ciągu DK 94. Cofka o niesprecyzowanym zasięgu – ok. 3 – 3,5 km. Postępowanie DŚU trwa od 2009 r. Liczne zmiany koncepcji, nazw i uzupełnienia raportu. Negatywna opinia RROP. Wpisanie do aPGW jako derogacja (art. 4.7) na niejasnych zasadach – podważanych przez NGO i sam RDOŚ w Krakowie (szczególnie nadrzędny interes społeczny i brak alternatyw). Odmowa uzgodnienia przez RDOŚ w Krakowie 2019 r. Inwestor przedłuża postępowanie próbując zawieszać postępowanie i uzupełniać materiał dowodowy i odwołując się do SKO. Odmowa ze względu na znaczące negatywne oddziaływania na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000: likwidacja siedlisk ryb reofilnych, utrudnienie migracji, fizyczna likwidacja siedliska 3220, zaburzenie transportu i formowania się rumowiska. Przedsięwzięcie motywowane przez inwestora m.in. modernizacją ujęcia wody i udrożnieniem progu (Isep – Wodociągi Wojnicz), czy ostatnio nawet budową ścieżki rowerowej. Protesty środowisk wędkarskich (użytkownik rybacki PZW okręg w Tarnowie) oraz NGO.

Progi

Na odcinku dolnego Dunajca istnieją dwie budowle utrudniające migrację ryb:

- Ostrów – próg dla ujęcia wód zakładu Azoty-Tarnów
- Łukanowice/Isep – próg ujęcia wody dla wodociągów Brzesko (RPWiK)

Ich udrożnienie (przebudowa) jest jednym z zada PZO oraz zadań wpisanych do aktualizacji PWŚK. Obecnie na stopniu Ostrów formalnie powstaje MEW z podpiętrzeniem. Zaś próg w Isepie miał być „zatopiony" przez budowę poniżej MEW Wojniczanka. Inwestor jednak nie zdołał przekonać wodociągów, że jest to korzystna dla nich inwestycja.

Prace utrzymaniowe i regulacyjne

Prace tego typu – polegające na zawężeniu koryta rzeki i umocnieniu brzegów, a także zmiany profilu poprzecznego rzeki rozpoczęły się na dolnym odcinku Dunajca na przełomie XIX i XX w. Stały się główną przyczyną wcinana się koryta rzeki – erozji dennej (Wyżga i in. 2017). Regulacje miały miejsce prawie na całej długości tego odcinka, o czym świadczą nie tylko pozostałości w terenie, ale i historyczne mapy (topograficzne lat 70). Intensywne prace regulacyjne były przeprowadzane jeszcze w latach 70 (Liro 2012; Szuba 2012). Część z umocnień uległa zniszczeniu w wyniku renaturyzacyjnych działań dużych wezbrań. Jednak praktyka ta nie została zaniechana, oprócz remontów starych umocnień (często słusznie, często bez wyraźnej przyczyny) realizowane są i planowane nowe odcinkowe regulacje brzegów i profilu koryta. Niestety nie są one zawsze bezpośrednio związane z ochroną cennej infrastruktury, a czasem – jeśli są – w ogóle nie rozważa się opcji przeniesienia infrastruktury (słupy napięcia, lokalne drogi) tylko prowadzi się działania polegające na umocnieniu brzegów, często połączone z likwidacją (czasem częściową) żwirowych łach będących chronionym siedliskiem przyrodniczym (zróżnicowany układ koryta typu bystrze- ploso jest też siedliskiem dla chronionych w obszarze gatunków ryb). Prowadziło się i prowadzi się nadal prace utrzymaniowe, nawet wobec braku realnego zagrożenia dla infrastruktury – prewencyjnie usuwa się odsypiska i

namuliska i zasypuje wyrwy brzegowe (np. Paleśnianka w 2019 r.)Za większość działań tego typu odpowiedzialny jest administrator wód – obecnie Wody Polskie, przed 2018 rokiem RZGW (Dunajec) i MZMiUW (dopływy – Paleśnianka, Brzozówka). Zdarzaja się jednak działania podmiotów prywatnych (umocnienia przy basenach eksploatacyjnych w Charzewicach, w Jurkowie).

Szczepanowice

„Ubezpieczenie brzegu rzeki Dunajec w km 41+570 - 42+815 w m. Szczepanowice, gm. Pleśna, pow. tarnowski, woj. małopolskie”

Przeprowadzone etapowo w latach 2012 – 2014. Wykonane bez oceny oddziaływania na środowisko, bez oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 i bez wymaganej ówczas decyzji z art.118 o prowadzeniu robót. Brak oceny ooś, był sprzeczny z opinią RDOŚ w Krakowie. Najpierw wójt Pleśnej wydał postanowienie o konieczności ooś, a potem zmienił je w całości. Bez tego zabiegu etap pierwszy nie mógłby być skończony w 2012. Wniosek o 118 wpłynął do RDOŚ gdy roboty już trwały. W marcu 2013 RDOŚ odmówił z tego względu, i z racji postępowania z art. 37 uop, wydania decyzji. Brak też decyzji na likwidację i lub zabicie chronionych gatunków ptaków (brzegówki). Należy więc uznać, że prace zostały wykonane bezprawnie.

Największa pod względem zakresu działań oraz oddziaływaniu ingerencja w brzegi Dunajca w ostatnich latach. Erodujący brzeg wklęsły w miejscu pól uprawnych i polnej drogi został umocniony budowlą regulacyjną – opaską brzegową z ostrogami. Na potrzeby realizacji zadania przekopano kamieniec znajdujący się na przeciwległym brzegu, formując koryto boczne. Poszerzono również koryto rzeki usuwając część kamieńca od strony wodnej. Drugi etap obejmował prosty odcinek rzeki powyżej, wcześniej częściowo umocniony. nadsypano terasę i umocniono opaską. Zgłoszenie wniosku o natychmiastowe przerwanie robót i przywrócenie do stanu poprzedniego obszaru Natura 2000 nastąpiło pod koniec 2013 r. Od tego czasu postępowanie się toczy – bez efektów. Zniszczeniu uległo nie tylko siedlisko 3220 ale również kolonia lęgowa chronionego gatunki – brzegówki. Jaskółki te licznie zasiedlały miejsce posadowienia ostróg. Prace wszczęto w lipcu 2012, gdy jaskółki korzystają jeszcze z gniazd, co mogło skutkować również zabiciem ptaków. Pace były finansowane w ramach dotacji NFOŚiGW w ramach tzw. Programu Ochrony Przed powodzią Górnej Wisły. Program ten został potem anulowany jako niezgodny z zasadami planowania zlewniowego w rozumieniu RDW.

Zbylitowska Góra

„Ubezpieczenie prawego brzegu rzeki Dunajec w km 36+120 - 37+300"

Wniosek o wydanie dśu. Ocena oddziaływania. Uzgodnienie RDOŚ w wariancie likwidującym znaczną część kolonii brzegówek, umocnienie prawego brzegu z odbudowaniem filara ochronnego od byłej żwirowni, przekop kamieńca. Decyzja środowiskowa UG Tarnów z 2015 r .Odwołanie NGO do SKO, WSA i NSA utrzymało w mocy w – koniec 2018 r. Przedsięwzięcie niezrealizowane.

Przedsięwzięcie ma chronić boisko sportowe, a także linie przesyłowe w tym gazociąg. Erozja boczna doprowadziła do złączenia wyrobiska pożwirowego z korytem Dunajca. Erodowany brzeg zasiedlony rzez prawdopodobnie największą obecnie kolonię jaskółek brzegówek. Jednym z wariantów zaproponowanym na wstępnym etapie przez RDOŚ było umocnienie ścian żwirowni i/lub śpiące umocnienia (pozakorytowe). Jednak potem organ nie podjął tego wątku i uzgodnił opaskę w miejscu kolonii brzegowej. Przekop towarzyszący przedsięwzięciu przecinałby siedlisko 3220 – ostatecznie

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00

uzgodniono szerszy niż wnioskowany (25 m zamiast 15m), co niestety nie zostało uznane za znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 nawet przez NSA. Przy czym, nie przeprowadzono kumulacji oddziaływań z innymi przedsięwzięciami (jak budowa MEW Ostrów) i inne regulacje brzegów (planowana – Sieciechowice, wykonana Szczepanowice).

Ostrów

"Usuwanie szkód powodziowych z lipca 2018 r na rzece Dunajec w km 33+950 - 34+500, w m. Ostrów, gm. Wierzchosławice, pow. tarnowski, woj. małopolskie"

Zgłoszenie działań z art. 118 uop. Brak sprzeciwu ze strony RDOŚ, czyli brak decyzji , brak wiążących ustaleń i brak oceny oddziaływania na obszar Natura 2000. Brak udziału społecznego. Pismo z RDOŚ o tym, że nie wnosi sprzeciwu

Opaska brzegowa (narzut) na lewym brzegu – 300 m, przekop przez kamieniec wzdłuż prawego brzegu – 20-25 m szer, dłgości ok. 550 (we wniosku mowa o 400 m).

Brak analizy skumulowanej, brak jakiejkolwiek. RDOŚ stwierdził, ze ten kamieniec to nie 3220 nie na podstawie badań tylko na podstawie zapisów PZO (w którym akurat to miesce prawdopodobnie nei zostało przebadane).

Zniszczenie siedliska 3220, umocnienie brzegu wychodzi poza wnioskowane „umocnienie brzegu celem ochrony słupa linii napowietrznej średniego napięcia" i sięga do mostu w Ostrowie, mimo że most nie był ówczas zagrożony. Z resztą – obecnie przeprawa ta jest przeznaczona do rozbiórki. Naczelnik NW Tarnów publicznie twierdził, że umocnienie jest tymczasowe i widzi tam docelowo opaskę brzegową z tamami poprzecznymi (Gąsiorek 2018).

Wielka Wieś

„Ubezpieczenia brzegu rzeki Dunajec w km 47+400 – 47+750 w Wielka Wieś, gm. Wojnicz".

Wniosek z art. 118 uop. Wydano decyzję ST-I.670.10.2012.PK. Brak wcześniejszej oceny ooś. We wniosku o 118 w nazwie remont, ale przedsięwzięcie polega na budowie nowej opaski brzegowej poniżej istniejącej. Cel – ochrona wału przeciwpowodziowego znajdującego się kilkadziesiąt metrów dalej. Do zasypu wyrwy miał być użyty żwir wcześniej pozyskany ze Szczepanowic – z przekopu siedliska 3220.

Niedomice

„Remont tamy równoległej wraz z poprzeczkami na rzece Dunajec w km 21+200 – 21+700 w m. Niedomice, gm. Żabno, pow. tarnowski, woj. małopolskie"

Decyzja środowiskowa bez oceny – przy takiej opinii RDOŚ. Zatem brak oceny na N2000. Wniosek z art. 118 2013. Decyzja RDOŚ ze 118ki w 2014 r. (ST-I.670.16.2013.MB)

Planowane zawężenie koryta Dunajca przez posadowienie nowej opaski brzegowej na główkach ostróg. Miejsce tuż przy stopie wału, jednak jest niezmienne od 2004 r. – brak erozji. Wskazuje to na fakt, że stopa wału jest jednak umocniona. Przedsięwzięcia do 2019 r. nie wykonano.

Sieciechowice

„Remont tamy równoległej wraz z poprzeczkami na rzece Dunajec w km 35+700 – 36+100 w m. Sieciechowice, gm. Wierzchosławice, powiat tarnowski, woj. małopolskie”

Wniosek z art. 118. 2012 Decyzja RDOŚ 2013

Remont opaski i ostróg. De facto budowa nowej opaski brzegowej na linii końca główek. Nowa budowla powodująca zawężenie koryta rzeki. Naprzeciwko znajduje się ujęcie wody dla m. Tarnów. Prace nie zostały wykonane do końca 2018 r.

Biskupice Radłowskie

„Zabezpieczenie lewego i prawego brzegu rzeki Dunajec w km 20+000 – 21+200 w miejscowości Biskupice Radłowskie, Glów, Niedomice, gm. Radłów, gm. Żabno, pow. tarnowski, woj. Małopolskie”

Wniosek o decyzję ooś z . Konieczność oceny. Brak informacji o dalszych losach przedsięwzięcia. Dwustronna regulacja koryta. W miejscu wyspa i odsypisko. Cenne gatunki ptaków – brzegówki (kolonia!), sieweczka rzeczna, brodziec piskliwy. Do wału przynajmniej 100 m, do mostu ponad 0,5 km.

INNE PODMIOTY

Opaski brzegowe na lewym brzegu w Melsztynie i Charzewicach – prawdopodobnie wykonane przy okazji eksploatacji terenu międzywala.

Nowa opaska brzegowa z poprzeczkami w Jurkowie – niewiadomego pochodzenia. Brak zgłoszenia do RDOŚ. Wykonana w 2018 r. W tym miejscu Dunajec przelewał się przez teren eksploatacji żwiru.

Dopływy

Rz. Paleśnianka

Paleśnianka 2012

„Usuwanie szkód powodziowych na potoku Paleśnianka w km 1+380 – 15+000 w m. Zakliczyn, Kończyska, Bieśnik, Olszowa, Paleśnica, Jamna, gm. Zakliczyn, pow. tarnowski”

BRAK Oceny oddziaływania, bark oceny oddziaływania na obszar N2000. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach (ST-I.4233.1.2012.MKw) oraz decyzja z art. 118 uop (ST-I.670.12.2012.MB). Silne ingerencje w dno i brzegi cieków, również poza terenem zabudowanym, także w granicach N2000. Opaski brzegowe jedno i dwustronne, usuwanie łach żwirowych i namulisk.

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

Fot. 1 Regulacja Paleśnianki w 2012 r.

Paleśnianka 2017 - udrożnienie

Przedsięwzięcie polegające na przebudowie obiektów hydrotechnicznych na potoku Paleśnianka, tj.: stopni hydrotechnicznych w km 0+572 oraz 1+236; betonowych opasek podłużnych brzegu lewego i prawego w km 0+572 do 1+408; wykonanie narzutu kamiennego w dnie koryta jako przeciwdziałanie erozji dennej w km 0+400 do 1+408; remont wałów przeciwpowodziowych w km potoku 0+400 do 1+408 ST-I.4233.1.2017.MB2228/2017

Brak oceny oddziaływania na środowisko – wydana dśu. Przedsięwzięcia w zamiarze miało wypełniać postanowienia PZO oraz aPGW (PWŚK) dotyczące udrożnienia Paleśnianki celem poprawy stanu zachowania populacji minoga strumieniowego, którego dwie populacje rozdzielono są 2 barierami hydrotechnicznymi. W ramach inwestycji zaplanowano jednak również narzut kamienny w dnie który może stanowić zagrożenie dla populacji „poniżej". Obecna sytuacja jest taka, że progi nie są udrożnione, a narzut kamienny w dnie poniżej stopni jest.

Paleśnianka 2018

Wykaszanie traw i porostów w przekroju regulacyjnym potoku Paleśnianka

Zgłoszenie z art.118 (ST-I.670.4.37.2018.MB) bez sprzeciwu. Czyli – bez oceny odz. na obszar Natura 2000. Bez udziału społecznego. Ingerencja w brzegi rzeki zgodnie z projektem – może negatywnie

wpływać na ryby chociażby przez nasłonecznienie odcinka w przekroju regulacyjnym (patrz wytyczne – MŚ 2018; Prus i in. 2018).

Paleśnianka 2019

Potok Paleśnianka w km 0+000-15+426 w m. Lusławice, Kończyska, Bieśnik, Borowa, Olszowa, Paleśnica, Jamna, gm. Zakliczyn, pow. tarnowski, woj. małopolskie – udrożnienie, wykoszenie

Zgłoszenie z art.118 uop (ST-I.670.17.2019.MB). Brak sprzeciwu. Czyli – bez oceny odz. na obszar Natura 2000. Bez udziału społecznego. Działanie mogące znacząco negatywnie wpłynąć na minoga strumieniowego. Motywowane jest pracami utrzymaniowymi, które dawno nie były już wykonywane. Zaplanowane usuwanie odsypisk i namulisk, a także zasyp wyrw brzegowych i ich stabilizacja narzutem kamiennym stoi w jawnej sprzeczności z zapisami PZO i wpisuje się w zagrożenia dla gatunku, którego Paleśnianka w obszarze Natura 2000 jest jedynym miejscem gdzie go stwierdzono! Mimo tego RDOŚ przyjął zgłoszenie z art. 118 milczącą zgodą. Jest to działanie organu podobne do zeszłorocznego, gdzie regulacje brzegów i usuwanie odsypisk żwirowych w 26 lokalizacjach w obszarach Natura 2000 w zlewni Dunajca nie spotkało się z żadną reakcją RDOŚ oprócz zgody na brak oceny oddziaływania na N2000 i wprowadzenie wiążących zapisów prowadzenia działań. Brak również informacji o działaniach nadzoru przyrodniczego i monitoringu prac.

Rz. Brzozowianka

Brzozowianka 2019

Potok Brzozowianka w km 0+000-10+954 w m. Wróblowice, Faściszowa, Brzozowa, gm. Zakliczyn, Gromnik, pow. Tarnowski, woj. małopolskie – udrożnienie, wykoszenie

Zgłoszenie z art. 118 uop. Znak w RDOŚ: ST-I.670.14.2019.MB. Milcząca zgoda.

Podobnie jak w przypadku Paleśnianki też likwidacja odsypisk i liwkidacja wyrw brzegowych – w ramach utrzymania. Działanie sprzeczne z zapisami wytycznych MS, wpisujące się w zagrożenia PZO.

Eksploatacja żwiru bezposrednio z koryta.

Eksploatacja surowców mineralnych bezpośrednio z koryt rzek karpackim było kiedyś czynnością powszechną. Usuwanie nagromadzonych żwirowych łach i wysp celem trwałego usunięcia ich z koryta powoduje uruchomienie procesów erozji wstecznej. Dobrze to zjawisko zostało zbadane na przykładzie zlewni Ropy i Wisłoki (lata 60) (Osuch 1968) oraz Białej Tarnowskiej (Wyżga 2008). Bezpośrednia likwidacja tego siedliska przyczynia się również do uroszczenia struktury koryta i zanik siedlisk dla organizmów wodnych i od wód zależnych – ryb, bezkręgowców i ptaków. Dolny odcinek Dunajca w wyniku prac regulacyjnych, eksploatacji kruszyw z koryta i terenów przybrzeżnych oraz budowy zbiorników powyżej (Czchów i Rożnów) funkcjonuje w warunkach deficytu rumoszu skalnego (Zawiejska i Wyżga 2008). Brak równowagi dynamicznej koryta prowadzi do dalsze erozji wgłębnej (tam gdzie to możliwe) oraz uruchomienie procesów erozji bocznej. Wydawałoby się, że w takiej sytuacji nie ma miejsca na pobór żwiru z rzeki w wynik tzw. powszechnego czy szczegółowego korzystania z wód. No i fakt - próby poboru żwiru przez inne podmioty niż zarządca wód, czynione w

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

ostatnim 10-leciu nie są motywowane poborem kruszywa na cele budowlane, tylko troską o właściwe przeprowadzenie wód powodziowych, czy utrzymanie trasy regulacyjnej.

Łukanowice

„Udrożnienie trasy regulacyjnej koryta rzeki Dunajec w km 39+700 – 40+200 w m. Łukanowice, gm. Wojnicz realizowanej na działce nr 296/4 w miejscowości Łukanowice gm. Wojnicz oraz na działce nr 14 w miejscowości Błonie gm. Tarnów"

Konieczność oceny ooś w tym na obszar Natura 2000 (Shadow List) w 2009 r. Raport ooś. Uzgodnienie wariantu innego niż wnioskowany. Brak działań inwestora do dnia dzisiejszego.

(uzgodnienie RDOŚ w Krakowie, uzupełniony raport ooś, ekspertyza dr hab. Bartłomieja Wyżgi, opinia RROP Nr 01/12 z dnia 25 lipca 2012 roku)

Wnioskodawca chciał przez 3 lata eksploatować całą łachę na lewym brzegu rzeki w m. Łukanowice. Celem było udrożnienie tego odcinka rzeki ze względu na ochronę infrastruktury na brzegu wklęsłym – drogi w m. Błonie. Motywacja ta została poddana w wątpliwość przez RDOŚ. Zgodnie z ekspertyzą Wyżgi i co za tym idzie opinią RROP, uzgodniony został inny wariant – przekop przez łachę (czyli też ingerencja w siedlisko 3220) o szerokości 5 m. Eksploatacja kamieńca była oceniona jako mogąca zagrażać stabilności koryta powyżej (erozja wgłębna). Decyzja do dzisiaj nie została wykonana. Jednak sposób przedstawiony w opinii (przekop przez kamience) znalazł naśladowców w postaci RZGW i eksertyzy do przekopu w m. Wesołów. Działanie takie wykonano już dwukrotnie tylko w znacznie większym wymiarze i bez badania wływu na siedliska przyrodnicze i ryb oraz na stabilność koryta. Jeden przekop w Szczepanowicach ma 40 m szerokości (8 razy więcej), w Ostrowie (15 m) i planowany w Zbylitowskiej Górze – 25 m . W przypadku Łukanowic nie rozpatrzono wariantu najbardziej rozsądnego – wykonania remontu/przebudowy istniejących umocnień prawego brzegu, czy sugerowane również przez eksperta – wykonanie deflektora. Pierwotną sugestią RDOŚ było też aby materiał żwirowy z usunięcia odsypiska umieścić w formie pryzm poniżej zapory w Czchowie – tzw. karmienie rzeki. Inwestor - PDM Brzesko.

Siedlec

„Udrożnienie trasy regulacyjnej koryta rzeki Dunajec w miejscowości Siedlec gmina Radłów, powiat tarnowski w km 25+300 – 25+700".

RDOŚ stwierdził konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Brak informacji co się potem stało – prawdopodobnie raport nigdy nie wpłynął. Inwestorem byłą firma TOM-BRUK.

Przedsięwzięcie miało polegać na ścięciu odsypiska (usunięciu)

Olszyny

"Udrożnienie rzeki Dunajec w km 51+500 do 52+200 w m. Olszyny, gm. Wojnicz" znak UM w Wojniczu: BKŚ.6220.11.2011

Konieczność przeprowadzenia oceny ooś. Brak ciągu dalszego.

Wniosek o usunięcie całej łachy żwirowej na lewym brzegu rzeki. Motywowane było to ochroną drogi na przeciwległym brzegu i zapewnienie możliwości przejścia wód powodziowych.

Wesołów 2012

„Przeciwdziałanie szkodom powodziowym w korycie rzeki Dunajec w km 57+066÷58+216 w miejscowościach Melsztyn, Charzewice, Wesołów”

Wniosek o dśu, konieczna ocena oddziaływania, raport ooś, odmowa uzgodnienia przez RDOŚ w Krakowie; postępowanie zawieszone.

Przedsięwzięcie miało polegać na przekopaniu koryta Dunajca, zarówno w obrębie łachy jak i wody płynącej na długości ponad 1,1 km i szerokości 100m – w tzw. starym przebiegu koryta. Przedsięwzięcie obejmowało „wywóz” materiału żwirowego oraz umocnienie brzegów rzeki. Oprócz siedlisk i zwierząt będących przedmiotem ochrony obszaru zagrożone m.in. jedyne znane stanowisko wrześni pobrzeżnej na dolnym odcinku Dunajca.

Inwestor: WOLIMEX – firma która na drugim brzegu eksploatowała i eksploatuje kopalinę – żwir.

Fot. 2 Stanowisko wrześni pobrzeżnej w Wesołowie. Miejsce planowanych kilku inwestycji polegającej na poborze żwiru. W tle na prawym brzegu miejsce po eksploatacji złoża Melsztyn Zamek.

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

Wesołów 2015

„Wykonanie ścięcia brzegowego (usunięcie odsypiska) w km 57+066 – 58+186, na prawym brzegu rzeki Dunajec w miejscowości Charzewice, Wesołów"

Wniosek o dśu. Konieczność sporządzenia raportu ooś . Brak reakcji inwestora (postępowanie zawieszone).

Przedsięwzięcie bardzo podobne do ww. jednak zmieniona trasa regulacyjna.

Inwestor - WOLIMEX

Eksploatacja kopalin z terasy – koncesjonowana

Jest to działalność często pomijana przy oddziaływaniu na środowisko rzeczne, gdyż zazwyczaj koncesje obejmują obszar poza korytem rzeki. Jednak praktyka pokazuje, że przedsięwzięcia tego typu mogą znacząco wpływać na procesy zachodzące w korycie. Część miejsc objętych koncesją bezpośrednio przylega do koryt rzecznych, a nawet je obejmuje (np. w wyniku wieloletniej erozji bocznej). W ten sposób eksploatacji mogą podlegać nawet łachy żwirowe tworzące siedliska 3220 – 3230- 3240. Położone często w międzywalu lub w stosunkowo bliskiej odległości od koryta baseny eksploatacyjne mogą wymuszać prace regulacyjne na brzegach rzek. Taka sytuacja kilkukrotnie miała miejsce w ostatnim 10 leciu w dolinie dolnego Dunajca, np. w Zbylitowskiej Górze, Charzewicach. Likwidowane są też siedliska nadrzeczne, w tym siedliska dla gatunków związanych z wodami, jak bóbr czy wydra. Na problem wpływu eksploatacji w karpackich dolinach rzecznych na przyrodę zwracali uwagę Kajtoch i Kajtoch-Piestrzyńska (2008), a do rozpowszechnienia wiedzy o problemie przyczyniłą się publikacja TNZ z 2009 r. (Czajka 2010) „Eksploatacja osadów z koryt rzek. Towarzystwo na rzecz Ziemi". Na odcinku rzeki poniżej Czchowa znajduje się wiele miejsc, gdzie tego typu eksploatacja miała miejsce w dalekiej przeszłości (wciąż widoczne są skutki np. w Bobrownikach bądź powyżej Roztoki), oraz miejsca gdzie taka eksploatacja prowadzona jest do teraz – szczególnie odcinek między Czchowem a Zakliczynem (Jurków, Domosławice, Filipowice,Charzewice, Melsztyn, Wesołów) oraz poniżej mostu na A4. Przedsiębiorcy cały czas wnioskują o eksploatację rozpoznanych złóż, a dotyczy to również terenów – w bezpośredniej bliskości koryta rzeki – Wesołów, Sukmanie, Domosławice. Poniżej, w trochę innej metodyce niż w przypadku innych przedsięwzięć opisano złoża których lokalizacja może kolidować z ochroną dolny Dunajca i obszaru Natura 2000 – w oparciu o udokumentowane złoża, wyeksploatowane i tam gdzie eksploatacja trwa. Do złóż, zgodnie z danymi PIG (warstwy gis MIDAS) przypisano konkretne postępowania.

Czchów

Duży obszar na lewym brzegu rzeki. Eksploatacja trwa od dziesięcioleci, w granicach złoża oraz poza – bliżej koryta Dunajca. Według danych MIDAS – obecnie eksploatowany jest teren górniczy Czchów Zakole – IV i Czchów Zakole – V

Obszar graniczy bezpośrednio z korytem Dunajca, w górnej części Dunajec przerwał „wał ochronny" i rzez kilka lat przepływał przez nieczynne i czynne wyrobiska (wypływając poniżej z powrotem do koryta głównego). W roku 2018 został umocniony fragment przerwanej części „wału" wraz z budową

opaski brzegowej z ostrogą. Nie ma jednak informacji kto był inicjatorem tej budowli i jakie zezwolenia na jej realizację otrzymał.

Czchów Równia

Obszar ten oraz tereny na południe (do granic złoża Czchów) jest wyeksploatowany i obecnie stanowi teren rekreacyjny „Kąpielisko Chorwacja" http://www.kapieliskochorwacja.pl/

Za Zeliną

Decyzja środowiskowa z 2017 r. Uzgodnienie RDOŚ po ocenie.

W eksploatacji. Warunki – 100 m od górnej krawędzi skarpy rzeki Dunajec, wydają się być nie spełnione. Przedsięwzięcie realizowane jest najbliżej ok. 70 m od koryta Dunajca i niemal graniczy z terasą zalewową, a pas ten miał pozostać bez jakiejkolwiek ingerencji (a jest zebrany nadkład).

Filipowice I, II, III

Lewy brzeg. Filipowice I położone przy granicy z samym korytem Dunajca, praktycznie wyeksploatowane – najstarsza kopalnia. Brak widocznych filarów ochronnych. Brak informacji o wydanych decyzjach.

Filipowice II - Roboty regulacyjne utrzymania przepływu wód w międzywalu rzeki Dunajec poprzez makroniwelację terenu prawego międzywala rzeki Dunajec z pozyskaniem kruszywa naturalnego z udokumentowanego złoża „Filipowice II" w obszarze działek ewidencyjnych nr 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 38/1, 38/2, 39, 40 w miejscowości Filipowice

DŚU po uzgodnieniu RDOŚ z 2016 r. Znak: ST-I.4242.15.2016.MB. Złoże na południe od Filipowice I. Trwa eksploatacja. Międzywale Dunajca.

Filipowice III – Przedsięwzięcie polegające na wykonaniu„Robót regulacyjnych dla utrzymania przepływu wód w międzywalu rzeki Dunajec poprzez makroniwelację terenu prawego międzywala rzeki Dunajec w km 61+500 ÷ 62+100 z pozyskaniem kruszywa naturalnego z udokumentowanego złoża „FILIPOWICE III" w m. Filipowice" Ocena ooś i uzgodnienie RDOŚ, Znak: OO.4242.35.2013.ASł. Teren graniczący z korytem Dunajca w miejscu gdzie erodowany brzeg wklęsły. Teren częściowo zadrzewiony i zakrzaczony (możliwe występowanie siedliska 91E0 poza grancami obszaru). Graniczy z cennym fragmentem rzeki o charakterze wielonurtowym z cenną awifauną.

Domosławice Równia

Brak eksploatacji i postępowań. Brzeg wklęsły, umocniony, wysoki. DObre miejsce do deregulacji koryta celem wprowadzenia materiału żwirowego.

Domosławice III (część zachodnia)

DŚU z listopada 2019. Zapewnione 100 m od granicy Dunajca w przepływie najbardziej miarodajnym, nie wiadomo jednak co to konkretnie miałoby znaczyć. Działka w 2018 objęta zmianami siedliskowymi – zdjęcie nadkładu (prawdopodobnie) z dwóch działek w granicach złoża i (jedna działka) bliżej rzeki. Możliwa ingerencja w korytarz ekologiczny. Zależnie od przyjętej interpretacji –

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00

możliwa konieczność umocnienia brzegów rzeki. Miejsce charakterystyczne – początek wału na lewym brzegu.

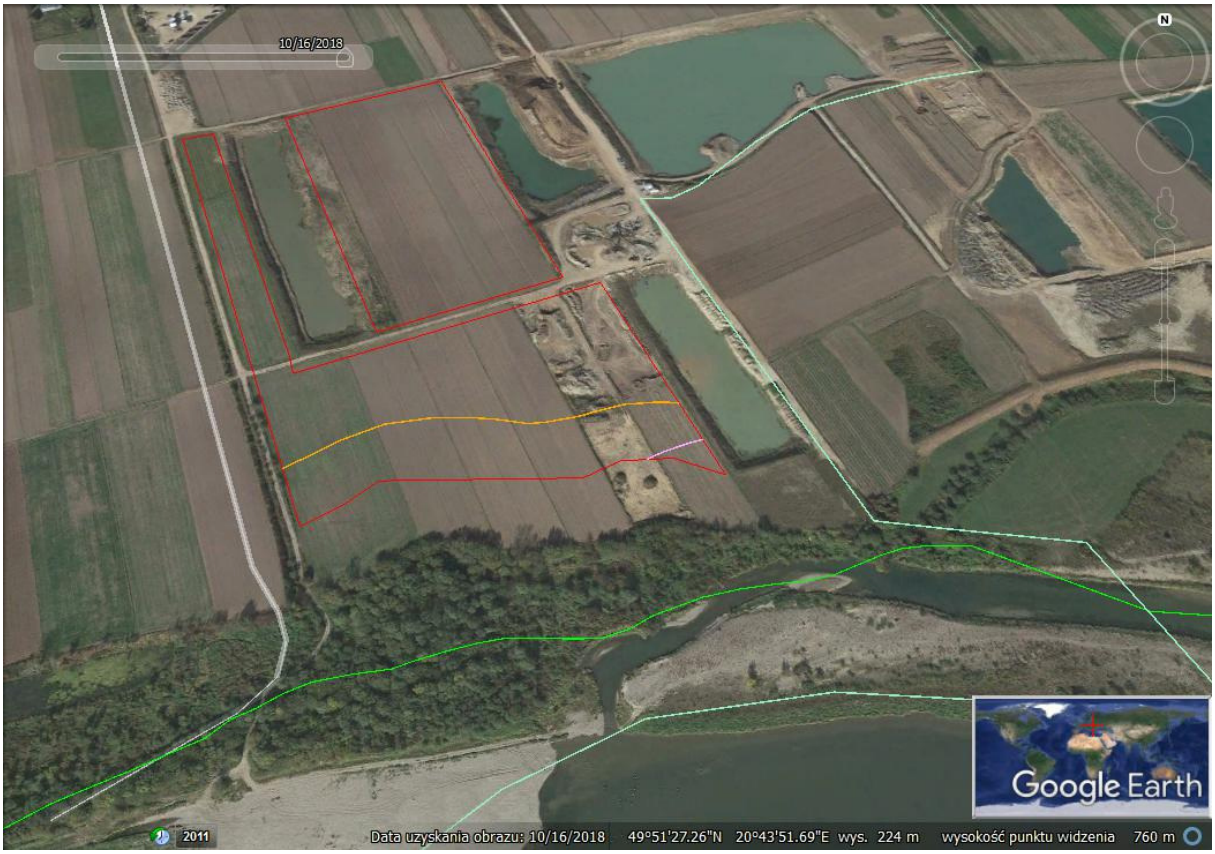

Rysunek 3 Domosławice III zgodnie z DŚU z 2019 r. Problematyczny zasięg przedsięwzięcia wg uzgodnienia RDOŚ. Pomarańczowa linia – 100 m od lini zalewu Q10%, różowa – od obecnego zasięgu wody w SNQ. Zielona – obszar Natura 2000. Widać ingerencję w obszar poza złożem (2018 r.).

Charzewice (II – jako teren górniczy)

Prawdopodna nazwa przedsięwzięcia:

„Makroniwelacja terenu z możliwością pozyskiwania kruszywa z lewego brzegu rzeki Dunajec w km 58+080 do 58+851 w miejscowości Charzewice , Gmina Zakliczyn

Obszar międzywala rzeki Dunajec na odcinku 2,5 km. Eksploatowany od ok. 2008-2009 r. Obejmuje fragmenty brzegu wklęsłego jak i wypukłego. Formalnie eksploatacja jeszcze trwa, ale w 2018 widać było ingerencję tylko na jednej działce przy samym Dunajcu, reszta wyeksploatowana wcześniej. Likwidacja filara ochronnego i eksploatacja z granicy koryta rzeki a może i z samego koryta (Czaja 2010). Na górnym odcinku pozysk żwiru spowodował przesunięcie się koryta rzeki w bezpośrednie sąsiedztwo wału przeciwpowodziowego. Brak informacji o procedurze ooś (brak informacji zwrotnej z RDOŚ). Częściowo umocniony brzeg, możliwa „renaturyzacja" umocnień przez rzekę. Prawdopodobnie usunięcie siedliska jaskółki brzegówki (2009 – dane RDOŚ). RZGW w Krakowie uzytkuje część terenu jako plantacja wikliny (zagrożenie dla obszaru w PZO).

Inwestor - WOLIMEX

Melsztyn Zamek

Kontynuacja działań jak w złożu Charzewice. Eksploatacja basenowa wklęsłego brzegu rzeki z dojściem do koryta i jego umocnieniem. Brak informacji o postępowaniu dśu. Początek eksploatacji prawdopodobnie w 2007 r.

Inwestor - WOLIMEX

Rejon Zakliczyna

Duże złoże, które obejmuje mniejsze – Filipowice II i III oraz Wesołów.

Wesołów

„Wydobywanie metodą odkrywkową kruszywa naturalnego ze złoża Wesołów”,

Wniosek o dśu, raport ooś, odmowa uzgodnienia, odmowa wydania DŚU, utrzymane przez SKO i WSA.

Eksploatacja basenowa ze złoża na granicy (częściowo w) obszaru Natura 2000, na prawym brzegu, mniej niż 50 m od obecnego koryta. Siedlisko 3220. Odmowa wydania dśu ze względu na niezgodność z zapisami dotyczącymi OChK Pogórza Ciężkowickiego. Silny protest mieszkańców, rozprawa administracyjna. Lokalizacja pokrywa się częściowo z innymi przedsięwzięciami tego samego inwestora (Wolimex):

> Przeciwdziałanie szkodom powodziowym w korycie rzeki Dunajec w km 57+066÷58+216 w miejscowościach Melsztyn, Charzewice, Wesołów”
>
> „Wykonanie ścięcia brzegowego (usunięcie odsypiska) w km 57+066 – 58+186, na prawym brzegu rzeki Dunajec w miejscowości Charzewice, Wesołów”

W pobliżu stwierdzone cenne gatunki ptaków (brodziec, sieweczka).

Roztoka II, Roztoka IV, Roztoka

Złoża na lewym brzegu Dunajca poniżej mostu w Zakliczynie. Roztoka – to wybilansowane (po eksploatacji) duże złoże. Obecnie zaniknął filar ochronny od rz. Dunajec i koryto jest złączone z basenem poeksploatacyjnym. Może to prowadzić do prób regulacji brzegu i usunięcia tworzącej się tu wyspy.

Janowice - Świderski I, Janowice-Murbet III, Janowice-Zagórze (trwa)

Zakole na prawym brzegu Dunajca. Murbet w trakcie eksploatacji, najnowszy (Zagórze) w trakcie albo pod koniec, Świderski – przy granicy terenu zalewowego (stare koryto lub stara eksploatacja) – brak informacji czy będzie ekspolatacja. Znane są losy tylko trzeciego postępowania – Decyzja ooś po

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

braku oceny (taka opinia RDOŚ): *Eksploatacja złoża kruszywa naturalnego Janowice-Zagórze, dz. 575/1 gm. Pleśna* – opinia o braku konieczności oceny - znak ST-I.4240.1.67.2014.MB

Sukmanie

Wniosek o dśu, raport ooś i odmowa uzgodnienia przez RDOŚ. Odmowa dśu 2019 r. Podtrzymana w SKO.

Obejmuje lewy brzeg Dunajca w międzywalu. Zbliża się do koryta rzeki. Możliwe wykorzystanie do poszerzenia koryta. Odmowa ze względu na naruszenie przepisów dot. OChk – negatywny wpływ na obszar i wycinka drzew i krzewów nadwodnych.

Dąbrówka Szczepanowicka

Duże złoże obejmująca odsypisko na prawym brzegu. Ze zdjęć historycznych wynika że eksploatowane w latach pierwszej dekady XXI w.

Wielka Wieś PDM

Obejmuje obecnie część koryta Dunajca (erozja boczna). Brak informacji o postępowaniach administracyjnych.

Zgłobice

Prawy brzeg, poniżej mostu DK94. Brak eksploatacji. Miejsce potencjalnie konfliktowe przy próbie deregulacji koryta (jest na to miejsce).

Zbylitowska Góra

Brak informacji z MIDAS, ale już wyeksploatowane. Przy prawym wklęsłym brzegu rzeki. Erozja spowodowała złączenie się z korytem. Likwidacji uległa część siedliska brzegówek. Według RZGW konieczność regulacji Dunajca w tym miejscu i odtworzenia filara ochronnego wraz z umocnieniem brzegu.

Bobrowniki Wielkie

Fragmenty złoża nieobjęte wcześniejszą eksploatacją. Cały teren na południe od tego miejsca w międzywalu wyeksploatowany basenowo. Obecnie traw eksploatacja „:resztek: w granicach złoża. Blisko koryta Dunajca na wschód i wałów na zachód. Prawdopodobnie utrzymywanie regulacyjnego przekroju Dunajca przez eksploatację.

Bobrowniki II

Brak eksploatacji i informacji o planach – sąsiaduje na południu z częściowo wyeksploatowanym Bobrowniki Wielkie – eksploatacja fragmentarycznie wchodzi na złoże. Teren międzywala dogodny do stworzenia koryta swobodnej migracji (300-600 m od rzeki do wału).

Ilkowice

Blisko poniżej złoża Bobrowniki II. Teren w międzywalu Dunajca częściowo użytkowany rolniczo, a częściowo na użytki zielone (sukcesja?). Prawdopodobnie częściowo w przeszłości eksploatowany, albo wycięty. W wyniku erozji bocznej częściowo Dunajec wchodzi na pd. zach. część złoża w odległości bezpiecznej od wału.

Glów

Lewy brzeg rzeki w międzywalu. Częściowo w wyniku erozji bocznej koryta – w granicach rzeki i obszaru Natura 2000. Brak informacji o eksploatacji.

Biskupice-Gródek

Prawy brzeg. Blisko 2/3 szerokości złoża już objętych koryte rzeki Dunajec. Erozja boczna i wykształcona wyspa w nurcie rzeki. Wał ok. 100 m. Graniczy z torem crossowym (off-road). Ponad 0,5 km poniżej – most na Dunajcu w ciągu DW 975. Brak informacji o eksploatacji. Cenne gatunki ptaków (brzegówka, brodziec piskliwy, sieweczka rzeczna).

Infrastruktura liniowa

Mosty

Istniejące

- Zakliczyn
- Wojnicz DK 94
- Kolejowy m. Zbylitowską Górą o Ostrowem.
- Ostrów (do wyburzenia)
- Most A4
- Biskupice Radłowskie (975)

Najnowszym mostem był ten związany z budową autostrady A4. Nie wymagał on jednak silnych przekształceń koryta rzeki. Erozja wgłębna i boczna może powodować, że będą próby realizacji przedsięwzięć o charakterze regulacyjnym – umocnień brzegów, a nawet dna. W 2018 r. umocniono prawy brzeg przed mostem w Ostrowie, mimo że nie było zagrożenia dla jego filarów. Co gorsza – w listopadzie2019 r. most zamknięto i stwierdzono że nadaje się do rozbiórki ze względu na stan techniczny.

Planowane

- Nowy most w Ostrowie
- Tymczasowy wojskowy most w Ostrowie

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

W związku z niespodziewanym zamknięciem mostu w m. Ostrów konieczne okazało się zbdowanie przeprawy tymczasowej – tak przynajmniej wynika z dotychczasowych ustaleń. Kolejnym etapem ma być budowa nowego mostu. Most tymczasowy ma mieć wiele elementów umocowanych w dnie rzeki, musi też powstać obok istniejącej budowli. To wszystko powodje, że może wykazywać zanczącoe oddziaływanie na obszar Natura 2000. Przedstawiciele RDOŚ w Krakowie zapewniają, że zostanie to zbadane, jednak tymczasowy most dostanie „zielone światło". Budowa tymczasowego mostu wymagać będzie zastosowania 168 pali wbitych w dno na głebokość 5-7 m[1].

Promy:

Czchów (Drużków-Piaski)

Pasieka Otfinowska

Siedliszowice

Ujście Jezuickie (Wisła)

Drogi

Istnieją drogi, które ze względu na poprowadzenie wzdłuż rzeki mogą przyczyniać się do wykonania regulacji brzegó– rzeki i/lub ingerencji w jej koryto: DW 980 m. Melsztynem a Zawadą Lanckorońską; DW 975 w Roztoce; Drogi dojazdowe w międzywalu przy Wesołowie; Droga Piaski-Drużków – Filipowice; Droga na prawym brzegu od Janowic do Szczepanowic; Droga polna od Szczepanowc do Błonia; Droga od Błonia do DK94 (erozja).

Velo Dunajec – droga rowerowa

Budowa tej ścieżki rowerowej wzdłuż prawie całej długości rzeki może miejscami wymuszać umocnienie brzegów. Potencjalnie taka konfliktowa sytuacja ma miejsce powyżej mostu w Tarnowie (DK94), gdzie już teraz Dunajec w wyniku erozji bocznej wymusił przesunięcie lokalnej drogi; oraz przy budowie kładki w Mikołajowicach. Budowle tego typu nie przechodzą procedury ooś, a ich budowa lub utrzymanie może nieść negatywne oddziaływania dla przedmiotów ochrony związanych z korytem górskich rzek.

Linie napowietrzne z prądem

Dunajec jest w kilku miejscach przecięty napowietrzną linią średniego napiecia. W Ostrowie zachowanie słupa było przesłanką do umocnienia brzegu i przekopania kamieńca. W Szczepanowicach także dokonano regulacji brzegu.

[1] https://tarnow.naszemiasto.pl/wojsko-zbuduje-tymczasowy-most-na-dunajcu-w-ostrowie-moze/ar/c1-7461619

Wodociągi, gazociągi

Przeprowadzenie tych liniowych instalacji w pobliżu koryta może powodować pretekst do regulacji brzegów. Są na to przykłady na Dunajcu (Zbylitowska Góra) i np. na Łososinie.

Kumulacja oddziaływań w obszarze

Wymienione wyżej przedsięwzięcia wykazują szereg potencjalnych i stwierdzonych oddziaływań na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000. Główne cechy tychże to wpływ na warunki hydromorfologczne skutkujące pogorszeniem stanu zachowania siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków. Zobrazowanie przestrzenne przedsięwzięć i uwarunkowań pozwala zorientować się w presji na obszar oraz kumulacji oddziaływań przedsięwzięć różnego typu.

id	nazwa	status	typ	dśu	118	znak rdoś
1	MEW Ostrów	budowa	MEW	TAK	?	?
2	MEW Wojniczanka	procedura dśu z ooś	MEW	in spe	brak	OO.4242.142.2012.BM
3	Filipowice II	eksploatacja	ekslpoatacja złóż; pobór koryto	TAK	nw?	ST-I.4242.15.2016.MB
4	Filipowice III	eksploatacja	ekslpoatacja złóż; pobór koryto	TAK	nw?	OO.4242.35.2013.ASł
5	Charzewice Przy Wale II	odmowa dśu	ekslpoatacja złóż; pobór koryto	odmowa?	NIE	ST-I.4221.4.2019.MB
6	Sukmanie	odmowa dśu	ekslpoatacja złóż; pobór koryto	odmowa?	NIE	ST-I.4221.4.2019.MB
7	ZA ZELINĄ	eksploatacja	eksloatacja złóż	TAK	?	ST-I.4242.6.2017.MB
8	Domoslawice III NEW	DŚU, nieprawomocna	eksloatacja złóż	TAK	?	ST-I.4221.16.2019.MB

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

9	Domosławice III i IV 2017	eksploatacja				ST-I.4242.23.2017.MB
10	Charzewice niwelacja	DŚU?	ekslpoatacja złóż; pobór koryto	?	>	?
11	Melsztyn niwelacja	?	ekslpoatacja złóż; pobór koryto			?
12	Łukanowice	?	pobór koryto			OP-II.6330.2.2011.RK
13	Olszyny	brak ost dec	pobór koryto			?
14	Wesołów PRZEKOP 2012	odmowa uzgodnienia	pobór koryto			?
15	Wesołów PRZEKOP 2015	obow raportu	pobór koryto			OO.4240.1.335.2015.MB
16	Wesołów żwir 2018	odmowa dśu	eksploatacja złóż			ST-I.4221.10.2018.MB
17	Siedlec	?	pobór koryto	?	?	?
18	Paleśnianka	?	regulacyjne	TAK	nw?	ST-I.4233.1.2017.MB
19	Paleśnianka 2012	eksploatacja	utrzymaniowe regulacyjne	TAK	wcześniej wn o 118	ST-I.4233.1.2012.MKw
21	Szczepanowice	eksploatacja	regulacyjne	TAK	BRAK, wniosek z VI 2012, odmowa wydania 03 2013	OO.AKo.6665-3-313-10
23	Zbylitowska Góra	eksploatacja	regulacyjna	TAK	nw	OO.4242.80.2014.BM
24	Ostrów 2018	eksploatacja	regulacyjne	NIE	TAK (zgł)	ST-I.670.16.2018.MB
25	Sieciechowice	in spe	regulacyjne	NIE	TAK	ST-I.670.17.2013.MB

26	Niedomice	n spe	regulacyjne	NIE	TAK	ST-I.670.16.2013.MB
27	Biskupice Radłowskie	n spe	regulacyjne	wn	NIE	?
28	Wielka Wieś	eksploatacja	regulacyjna	NIE	TAK	ST-I.670.10.2012.PK 28-08-2012
29	Biskupice	zapytanie o ooś w 2012				?
30	Paleśnianka 2019	?	udrożnieniowe	NIE	TAK	ST-I.670.17.2019.MB
31	Brzozwianka 2019	?	udrożnieniowe	NIE	TAK	ST-I.670.14.2019.MB
32	Paleśnianka 2018	eksploatacja	udrożnieniowe	NIE	TAK	ST-I.670.4.37.2018.MB
33	Isep	eksploatacja	regulacyjne	?	brak	brak
34	Jurków 2018	eksploatacja	regulacyjne	?	?	brak

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00

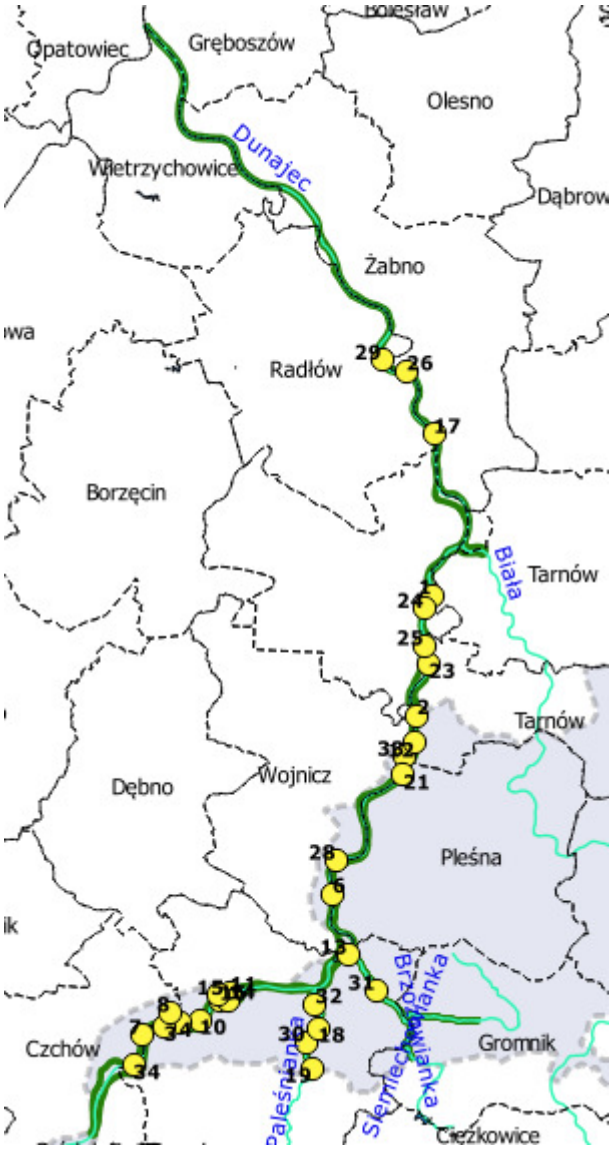

Rysunek 4 Przedsięwzięcia na tle całego obszaru „Dolny Dunajec” (zielony) oraz OChK (szary)

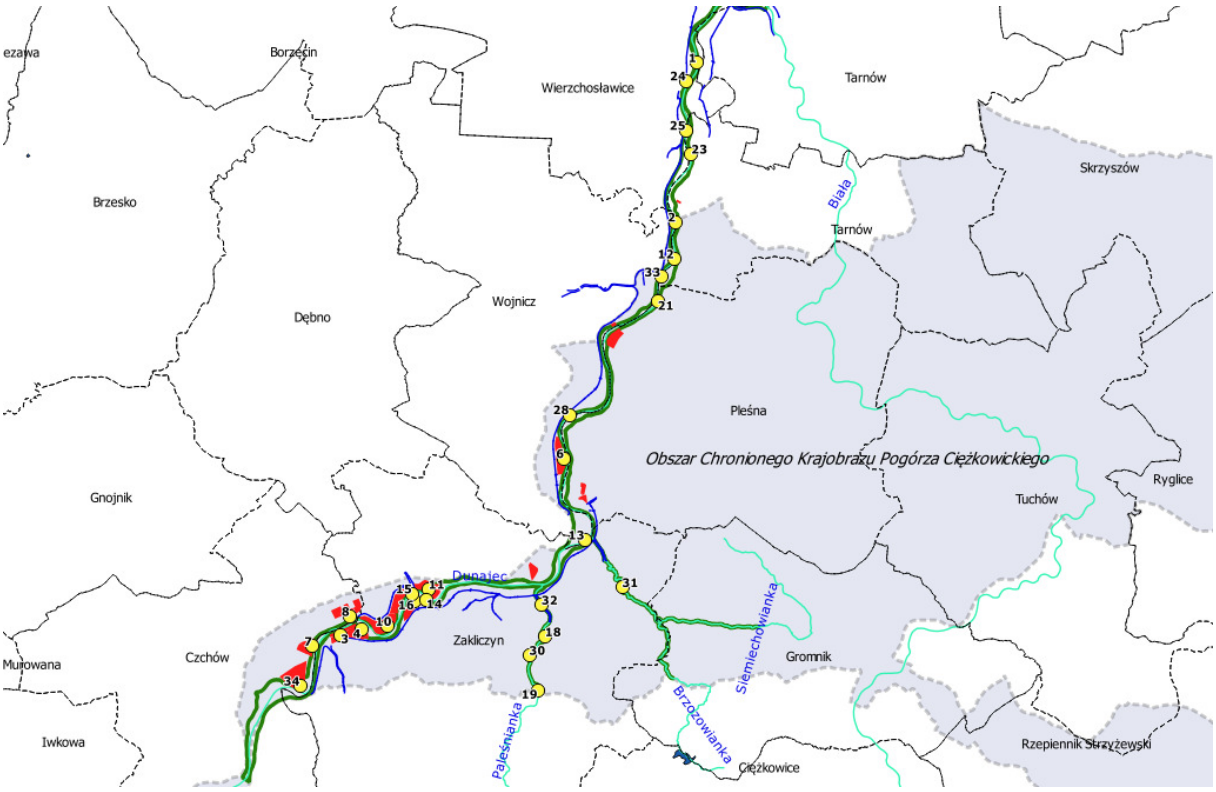

Rysunek 5 Przedsięwzięcia w południowej części obszaru na tle wałów (granatowy) oraz udokumentowanych złóż (czerwony)

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00

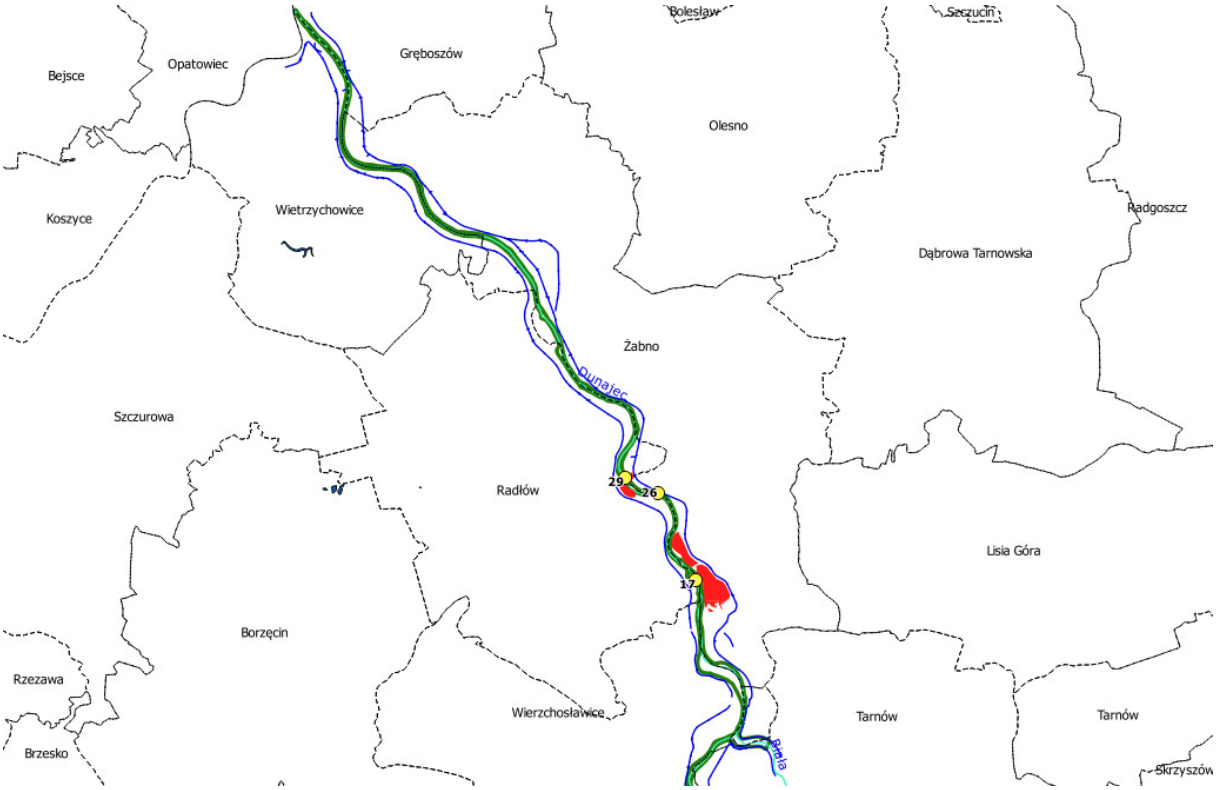

Rysunek 6 Przedsięwzięcia w północnej części obszaru na tle wałów (granatowy) oraz udokumentowanych złóż (czerwony)

Lokalizacje oraz charakter przedsięwzięć na tle innych obiektów warunkujących funkcjonowanie doliny Dunajca i jej dopływów pozwalają na stworzenie mapy presji działań na koryto rzeki, a tym samym na stan zachowania siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków oraz połączenia z innymi obszarami.

Rysunek 7 Mapa z zaznaczonymi odcinkami największej presji przedsięwzięć (cały obszar)

Szczególnie widoczna jest presja na odcinek od Jurkowa do Ostrowa, szczególnie z dwoma ogniskami – okolice Charzewic i okolice Tarnowa. W pierwszym przypadku decydują o tym w głównej mierze eksploatowane obszary złóż oraz przedsięwzięcia planowane o podobnym zakresie, również z dalszą ingerencją bezpośrednio w koryto Dunajca. W drugim przypadku presja wynika ze zrealizowanych i planowanych (w tym z dśu i 118) umocnień brzegów i przekopów kamieńców wykonywanych przez zarządcę wód - Wody Polskie, na tle elektrowni wodnych - Ostrów i Wojniczanka. Charakterystyczne

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

jest to, że największa presja jest na odcinku do ujścia Białej tarnowskiej – czyli na odcinku gdzie wg PZO występują siedliska 3220. Nieliczne łachy położone poniżej też w dużej mierze zagrożone są planowanymi pracami hydrotechnicznymi.

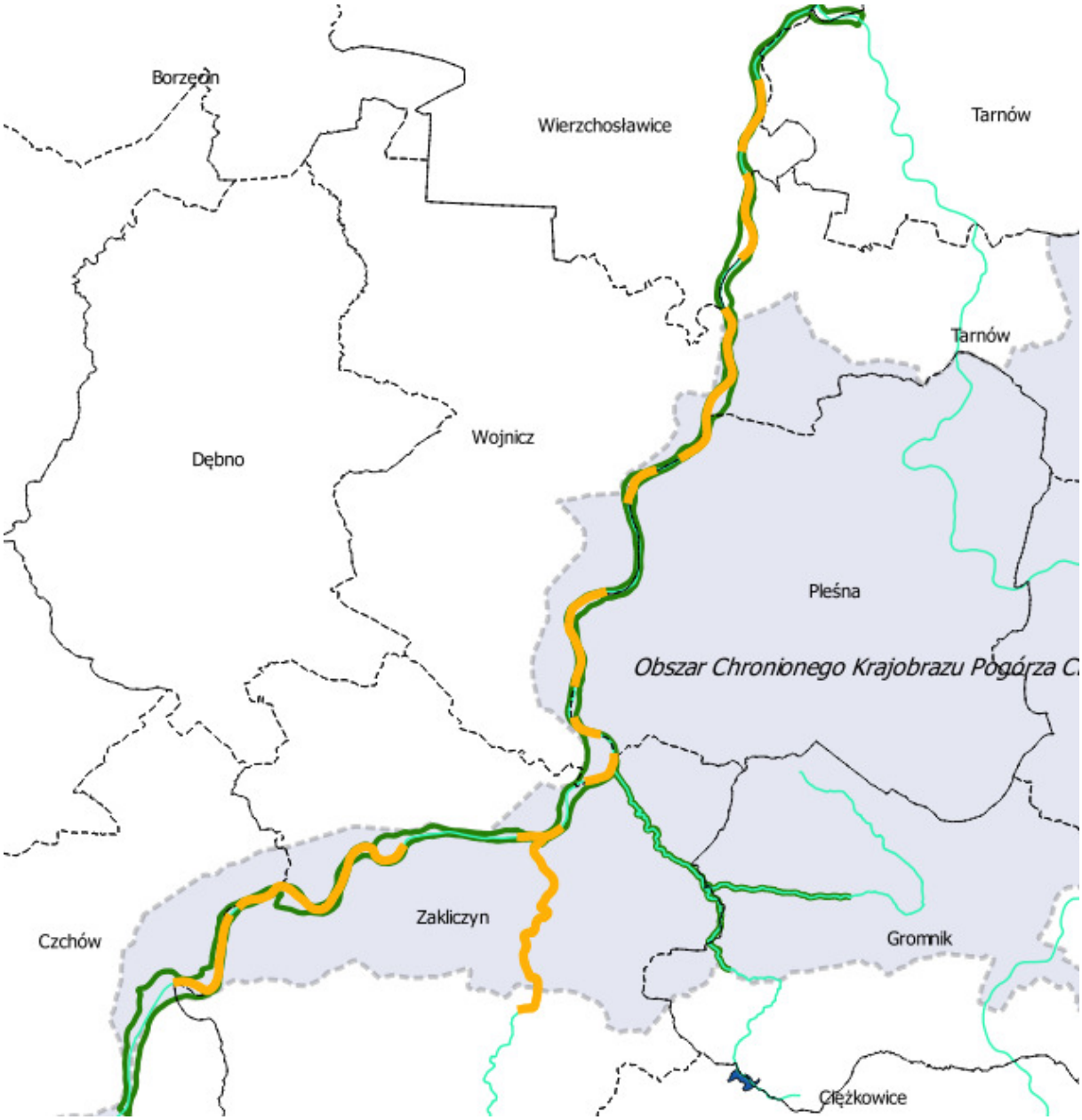

Rysunek 8 Mapa z zaznaczonymi odcinkami największej presji przedsięwzięć (zasięg siedliska 3220 wg PZO)

Jakość i skuteczność prawa

- Zezwolenie na czynności w zadaniach ochronnych traktowane jak zwolnienie z oceny na N2000!
- Przedmioty ochrony – do weryfikacji: 3220 – poniżej Białej; bóbr i wydra; 91E0 – czy naprawdę nie ma i czy 12 ha to za mało na reprezentatywność; łosoś – wobec udrożnienia stopnia we Włocławku
- Brak działań w celu udrożnień przeszkód w migracji ryb
- Brak monitoringu przy inwestycjach

- **Przepisy związanie z innymi formami ochrony przyrody, w tym wspomaganie ochrony obszaru Natura 2000**

  OCHK – osłabienie na wniosek inwestorów (WOLIMEX) – NIE POMAGAJĄ!!! Szczególnie lasy łęgowe – poza obszarem a w gr. do rozszerzenia.

  Żwirownie – zawężają możliwość swobodnej migracji koryta, wymuszają regulację, a niekiedy polegają na poborze żwiru z samego koryta!

- **Cele i zadania wodnośrodowiskowe i ich realizacja**

  Brak działań udrożnieniowych, brak koncepcji na presję hydromorfologiczną – wręcz przeciwnie – jej wzmacnianie.

  Cele środowiskowe dla obszarów są niewidoczne dla decydentów.

  Nieracjonalne derogacje (4.7) (MEW Wojniczanka) i niczym nie podparte zwolnienia z takiej oceny (nieszkodzące a priori – vide Szczepanowice)

- **Stanowiska RDOŚ**

  Oceny

  Oceny mimo tego ze obszar nie był zgłoszony i zatwierdzony – dla przedsięwzięć z lat 2008 – 2011. Skuteczna ochrona waloró– obszaru w oparciu o prawo wspólnotowe.

  Rezygnacja po raporcie, albo długo brak reakcji inwestora.

  Klika przypadków, gdzie nie wiadomo czy postępowanie jest kontynuowane.

  Oceny z elementami dyskusyjnymi

  - Łukanowice – (niewykonane ale dziwny wariant jako preferowany – potem powielany)

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

- Zbylitowska Góra – najpierw zaproponowanie alternatywnych rozwiązań w postaci odsuniętych umocnień (ściana basenu żwirowni i śpiące) a potem brak reakcji na jego brak i uzgodnienie przedsięwzięcia o większym zasięgu ingerencji niż we wniosku (25 m przekop zamiast 10-14)

Wesołów, Sukmanie, Domosławice III – w zasadzie postępowania z brakiem odniesienia do obszaru Natura 2000. Domosławice III bardzo w niewielkim stopniu. Oparte o zapisy OChK. Wszystko mimo kumulacji oddziaływań z innymi przedsięwzięciami.

Brak oceny

Mimo opinii RDOŚ – Szczepanowice (postępowanie z art. 37uop trwa już 7 lat!!! – przykład nieporadności organu w sytuacji konfliktowej z innym państwowym organem.

Paleśnianka 2019 – brak oceny przy ewidentnie możliwym znaczącym wpływie na obszar N2000 (minóg strumieniowy)

Ostrów 2018 – brak oceny przy ewidentnie możliwym znaczącym wpływie na obszar N2000 (3220, brzanka, głowacz białopłetwy) i kumulacji oddziaływań.

Wszystkie ww. przykłady gdzie nie przeprowadzono oceny na obszary Natura 2000, w tym dwie zgody na taki stan to inwestycje RZGW w Krakowie (obecnie Wody Polskie).

Brak reakcji na bezprawne działania

Gatunki chronione (Szczepanowice, Ostrów, Charzewice)

Wnioski

- Brak właściwych analiz skumulowanych
- Brak analizy oddziaływań potencjalnych (dla przedsięwzięć na granicy lub poza gr)
- Główny czynnik zagrożenia –brak materiału w korycie –nadal aktualny i pogłębiany
- Inwestycje prywatne z większą kontrolą RDOŚ (ale nie wszystko)
- Przedłużające się postępowania
- Inwestycje RZGW/WP/MZMiUW – bardzo słaba kontrola
- PZO – dobrze określone zagrożenia i cele, ale zadania sformułowane w sposób uniemożliwiający osiągnięcie celów
- Zapisy dotyczące innych obszarów chronionych pomagają chronić N2000 i vice versa – ostatnio – psucie prawa.

Zalecenia ochronne

Analiza przedsięwzięć mogących oddziaływać na Dolny Dunajec oraz ocena skuteczności ochrony w postaci zapisów PZO. przepisów związane z innymi formami ochrony przyrody oraz z gatunkami chronionymi, wreszcie – dotychczasowe stanowiska organów zezwalających bądź uzgadniających takie działania pozwala wysunąć następujące zalecenia:

- Przeprowadzać procedurę oceny oddziaływana na obszary N2000!!!
- Właściwa SKUMULOWANA analiza oddziaływań, na bazie lokalizacji, ale i charakterystyki oddziaływań w odniesieniu do całego obszaru.
- Weryfikacja przedmiotów ochrony obszaru Dolny Dunajec, pod kątem ich ewentualnego „wciągnięcia" na tą listę wobec nie do końca jasnych przesłanek odmawiających tego statusu.
- Rozszerzenie granic obszaru zgodnie z projektem PZO oraz ewentualnie o Paleśniankę powyżej obecnych granic (występowanie minoga strumieniowego)
- Badania polegające na modelowaniu koryta Dunajca i prognoza możliwych scenariuszy zdarzeń jako podstawa do usuwania skutków powodzi i innych działań przeciwerozyjnych.
- Bardziej wnikliwa analiza potencjalnych zagrożeń dla obszaru Dolny Dunajec, zwłaszcza dla przedsięwzięć realizowanych przez inne jednostki rządowe (Wody Polskie) oraz graniczące z obszarem
- Realizacja zadań ochronnych w kontekście drożności stopni w obszarze jak i powyżej - zwłaszcza Dunajec – Ostrów, Łukanowice (niekoniecznie przepławka [warunek PZO], może być bystrotok lub likwidacja, przy przebudowie ujęcia),Czchów i Rożnów (na obu zaporach niesprawne przepławki do modernizacji)
- Monitoring zmian morfologii Dunajca (miejsca po ingerencjach)
- Warianty alternatywne inne niż naruszające przedmioty ochrony obszaru.
- Zmiana podejścia do płatów siedlisk kamieńcowych – nie przekopywać i nie usuwać, gdyż są to działania pogarszające stan zachowania siedlisk i pogarszający perspektywę ich ochrony w obszarze.
- Wyznaczenie korytarza swobodnej migracji – tam gdzie to możliwe likwidacja umocnień i inicjacja procesów erozyjnych; w miejscach zagrożonej infrastruktury stosować możliwie często tzw. umocnienia pozakorytowe.
- Rozważyć dostarczenie materiału żwirowego poniżej zapory – karmienie rzeki (ale nie żwirem pozyskanym poniżej z terasy zalewowej, czy międzywala).

**Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00**

– Stworzyć projekt „czynnej" ochrony obszaru, z pozyskaniem środków na jego realizację (PO IiŚ, Life+) na kształt Białej Tarnowskiej, Wisłoki (oba POIiŚ) czy projektu na Drawie (Life+) – udrożnienia przeszkód w obszarze (Ostrów i Łukanowice) i powyżej obszaru (Czchów, Rożnów) celem utworzenia „spójności" sieci Natura 2000 (z obszarami Łososina oraz Środkowy Dunajec z dopływami), wykupy gruntów, likwidacja zbędnych umocnień, alternatywne sposoby zabezpieczeń infrastruktury, ew. dostarczenie rumoszu (żwir).

Literatura

Czajka A. 2010. Eksploatacja osadów z koryt rzek. Towarzystwo na rzecz Ziemi

Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. *ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej*

Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. *w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.*

Gąsiorek R, 17 grudnia 2018: *Ostrów. Brzeg Dunajca został wzmocniony. Woda nie zagrozi mieszkańcom* Gazeta Krakowska [online] https://gazetakrakowska.pl/ostrow-brzeg-dunajca-zostal-wzmocniony-woda-nie-zagrozi-mieszkancom/ar/13748108

Grzegorzek, A. 1853. Flora von Tarnow in Galizien. *Oesterreichisches Botanisches Wochenblatt* **3,** 145–147 (1853)

Jelonek M, Sobieszczyk P., Makles M., Engel J. 2005. Propozycja specjalnych obszarów ochrony regionu alpejskiego dla ochrony gatunków ryb wymienionych w załączniku II Dyrektywy 92/43/EWG. Maszynopis. Warszawa. Ministerstwo Środowiska, WWF Polska

Kajtoch Ł., Mazgaj S., Pasierb K., Kata M. 2012. Występowanie żołny *Merops apiaster* w centralnej części województwa małopolskiego w latach 2008–2012. Naturalia 1: 87–95.

Kajtoch Ł., Piestrzyńska-Kajtoch A. 2008. Zmiany, zagrożenia i propozycje ochrony awifauny doliny środkowej Raby. Chrońmy Przyr. Ojcz. 64: 28–45.

KE 2018. Zarządzanie obszarami Natura 2000. Przepisy art. 6 dyrektywy siedliskowej 92/43/EWG. 2018. Komisja Europejska. Zawiadomienie Komisji Bruksela, dnia 21.11.2018 r. C(2018) 7621 final

Liro M. 2012 Wpływ regulacji koryta na warunki sedymentacji osadów na równinie zalewowej dolnego Dunajca. Przegląd Geologiczny, vol. 60, nr 7, 2012

Mazurkiewicz-Boroń G. (red.) 2010. Wytyczne do rozwoju hydroenergetyki w obszarze działania RZGW Kraków. Maszynopis, ss. 132

Mazurkiewicz-Boroń G., Starmach J. 2009. Konsekwencje przyrodnicze przegradzania rzek. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 65 (2): 85–94.

MŚ. 2018. Katalog dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania. Maszynopis.

Osuch B. 1968 Problemy wynikające z nadmiernej eksploatacji kruszywa rzecznego na przykładzie rzeki Wisłoki. Zesz. Nauk. AGH 219: 283-301.

Prus P, Popek Z, Pawlaczyk P. 2018. Dobre praktyki utrzymania rzek. WWF Polska.

SDF PLH120085 Dolny Dunajec (baza danych aktualna na koniec 2018)

Shadow List 2006. 2006. Aktualizacja „Shadow List" obszarów siedliskowych sieci Natura 2000 w Polsce, Aneks do raportu na temat reprezentatywności ujęcia gatunków i siedlisk przyrodniczych z Dyrektywy Siedliskowej

Szoszkiewicz K., Jusik S., Adynkiewicz-Piragas M., Gebler D., Achtenberg K., Radecki-Pawlik A., Okruszko T., Giełczewski M., Pietruczuk K., Przesmycki M., Nawrocki P. 2017. Podręcznik oceny wód płynących w oparciu o Hydromorfologiczny Indeks Rzeczny. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa: 189.

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 1960 Nr 30 poz. 168 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 Nr 92 poz. 880 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. 2017 poz. 1566 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2008 Nr 199 poz. 1227 z późn. zm.)

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
Nr projektu: POWR.02.16.00-00-0070/17-00

Wilk T., Bobrek R., Pępkowska-Krol A., Neubauer G., Kosicki J.Z. (red.) 2016. Ptaki polskich Karpat – stan, zagrożenia, ochrona. OTOP, Marki.

Wilk T., Mazgaj S. 2016. Gniazdowanie rybitwy białoczelnej Sternula albifrons w dolinie dolnego Dunajca. Ornis Polonica, 57: 71-76.

Wyżga B. 2008. Wcinanie się rzek polskich Karpat w ciągu XX wieku. W: B. Wyżga (red.) Stan środowiska rzek południowej Polski i możliwości jego poprawy – wybrane aspekty. IOP PAN, Kraków: 7–39

Wyżga B., Zawiejska J., Radecki-Pawlik A. 2017. Wpływ wcięcia się rzeki na hydraulikę przepływów wezbraniowych - przykłady z rzek karpackich. W: Wyżga B. (red.). Współczesne wcięcie się rzek polskich Karpat - skutki hydrauliczne, sedymentologiczne i ekologiczne. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 7-30.

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 4 września 2014r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085 wraz z uzasadnieniem. Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego z 08.09.2014 r. Poz. 4920

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 21 lutego 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolny Dunajec PLH120085 wraz z uzasadnieniem. Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego z 22.02.2017 r. Poz. 1366

Zawiejska J., Wyżga B. 2008 Transformacja koryta Dunajca w XX wieku jako wynik ingerencji człowieka i zmian środowiskowych w zlewni . W: B. Wyżga (red.) Stan środowiska rzek południowej Polski i możliwości jego poprawy – wybrane aspekty. IOP PAN, Kraków: 7–39